

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

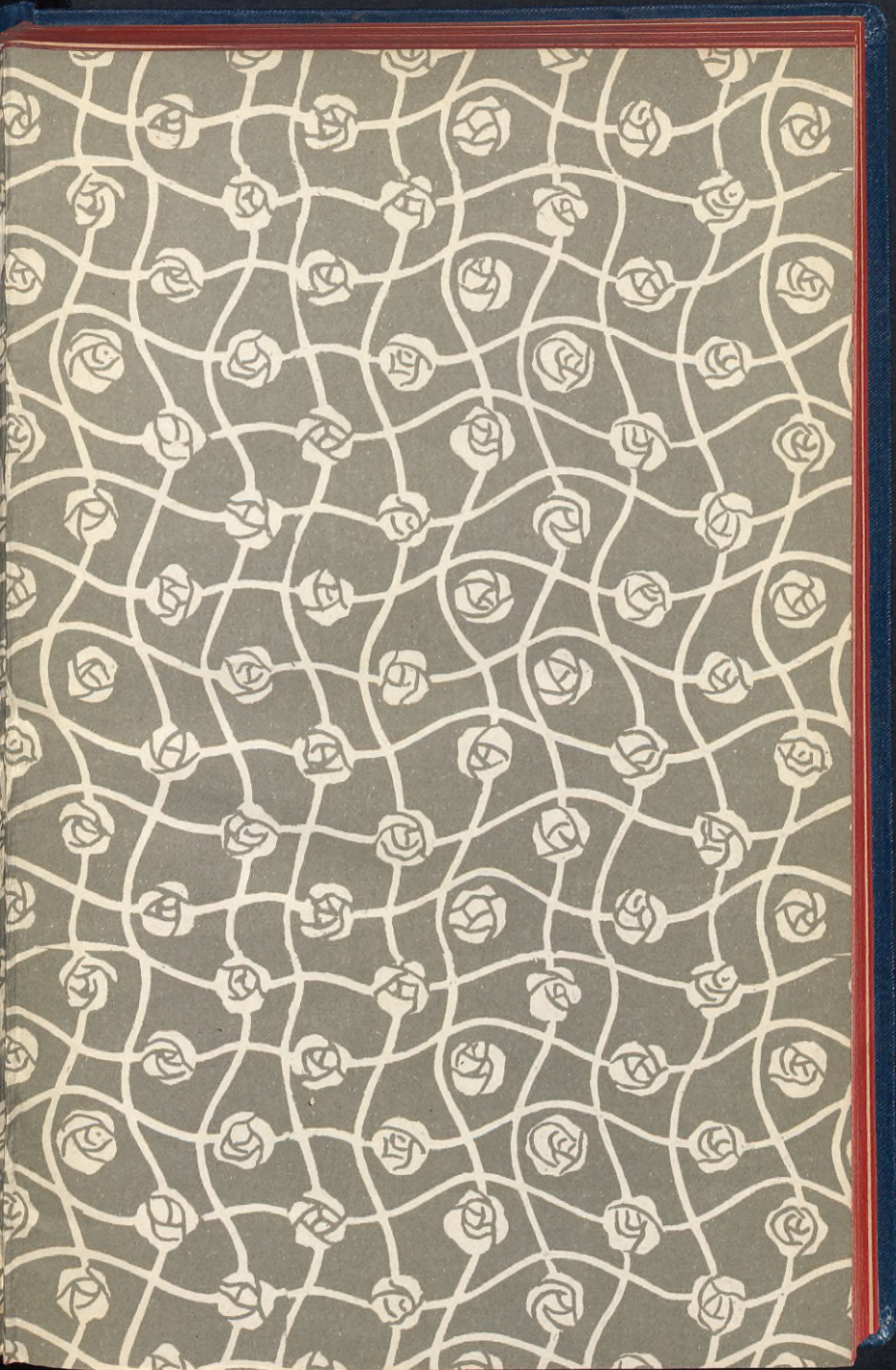

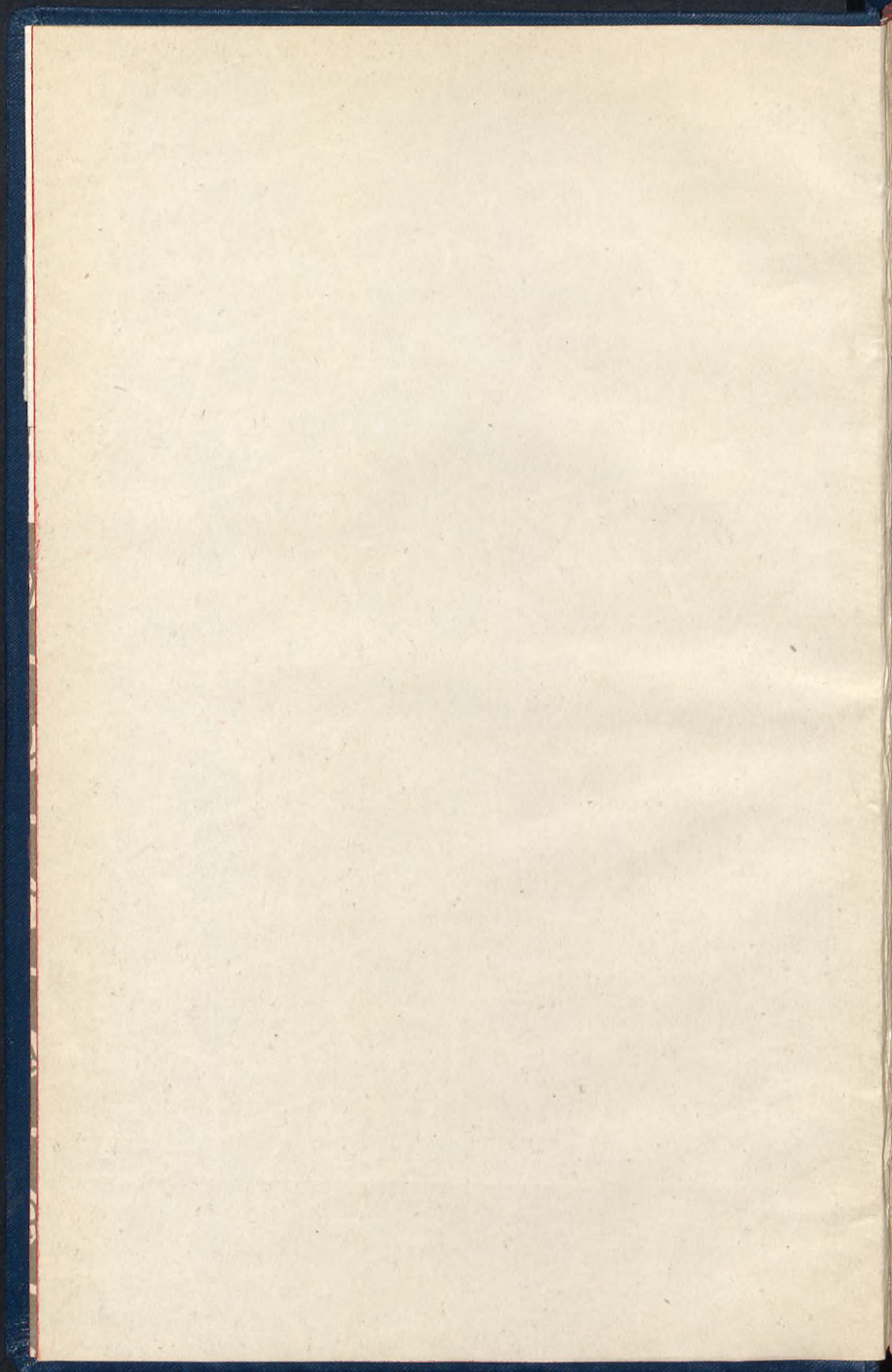
Allmänna Sektionen

Litt.

Sv.

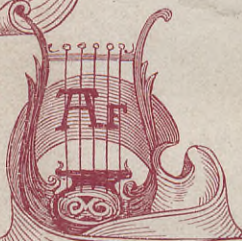
8x4

Svenska Bilder

CARL SNOILSKY

STOCKHOLM

JOS. SELIGMANN & C:IS FÖRLAG.

Pris häft. 1: 50; eleg. inb. 2: 50.

Herr Dr. S. A. Hedlund
tillsignast från Förf.

Ex. A

SVENSKA BILDER

AF

CARL SNOILSKY

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANN & C:IS FÖRLAG

TREDJE TUSENDET

STOCKHOLM, GERNANDTS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1886.

INNEHÅLL.

	Sid.
Gamle kung Gösta	1
Kung Erik	5
Hvita frun	7
En natt i Augsburg	17
Lützen	20
Herr Jans likfärd	23
Christina	29
Vapenbröderna	38
Erik Dahlberg	42
Olof Rudbeck	50
I Ryssland	57
Stenbocks kurir	59
Stenbock vid svarfstolen	66
Brandklipparen	71
På Vernamo marknad	79
Hemkomsten	85
Slottsherren	89
Hattar och mössor	94
Carolus Linnæus	97
I Svedenborgs trädgård	100
Amaryllis	103
En afton hos fru Lenngren	106
Den gamla fröken	114
Den trettonde Mars	121
Skogsvandringen	125

Gamle kung Gösta.

Vi läsa om konung Gösta
I krönike-bok,
Guds underman, hvilken bräckte
Tyrannernas ok.
I häfden det första bladet
Hans anlete bär,
Hans bild med det långa skägget,
Så vördad och kär.

Hans hjessa är liksom silfret
I Eskils gemak,
Hans hand har vårt Sverge murat
Från grund och till tak.
När faror hans byggnad hota,
När tvedrägt är spord,
Vi höra som sorl ur grafven
Hans varnande ord.

Han är ej ett namn, en skugga
 Bevarad på pränt,
 Det är, som vi hade sjelfva
 Sett honom och känt.
 När mindre vårt land vi älska,
 Han framför oss står,
 En fader i sorg — med otack
 Vi blekte hans hår.

Liksom vid hans knä vi suttit
 Kring flammande härd
 Och lyssnat till Dala-sagan
 Om flyktingens färd.
 Af ångest de späda hjertan
 Knappt vågade slå,
 Då spejarnes lansar stungo
 I gömmande strå.

Vi följt honom bland försåten
 Och nöd utan tal
 På vägen till kungastolen
 I ärones sal.
 Vi sett honom öppna stigar
 Och rödja en vret
 I skymmande skog af fördom
 Och fåkunnighet.

I håret han grep de tredska
 På afgrundens rand
 Och mot deras vilja gaf dem
 Ett fädernesland.
 Den lön af ett yngre slägte,
 Han bidat uppå,
 Kom först, då han satt der bruten
 Och gammal och grå.

Så ensligt och tomt det blifvit
I Mälareborg;
Sin fader den vilde Erik
Gjort blödande sorg.
Den starke, som frälst ett rike,
Ej kunde sitt lam,
Sin fagra Cecilia skydda
För ofärd och skam.

Ej mera som förr vid lutan
Hans afton förrann,
Och bittert sig sjelf han sade
En olycklig man.
Drabanten vid dörren hörde,
Då midnatten teg,
Långt inifrån tysta salar
Den sömnlöses steg.

O, hade då egt en stämma
Den ilande fläkt,
Som gått kring hans vida rike
Af snöfällan täckt,
Den fört till den gamles öra
I sorgernas stund
Välsignelser, rörda böner
Från tusendes mund!

Der klappade tusen hjertan
På sal, som var lyckt:
Ett folk stod i vinternatten
Derutanför skyggt,
Hans tacksamma, fromma, svenska,
Befriade folk —
Ack, tungan var ännu bunden
Och sökte sin tolk!

Dess ädlaste gåfva, sången,
 En boja än tvang,
 Än drömde i språkets hjerta
 Dess skäraste klang.
 Det velat i toner smälta,
 Den höge till tröst —
 Ett stammande ljud blott smög sig
 Ur öfverfullt bröst.

Mång' gyllene sträng alltsedan
 Har språket sig fått,
 Som spelats af vigda händer
 I hyddor och slott,
 Ja, dallrar för olärdt finger
 Bland menige man —
 Du klingande svenska tunga,
 Nu sjunga du kan!

Men stundom när bäst vi lyssna
 På tonernas gång
 Och höra om forna tider
 Din högstämda sång,
 Med vemod vi måste minnas,
 Hur sången var stum
 För honom, som bland de fria
 Beredde oss rum.

Och lefvande för vårt öga
 Då träder hans bild,
 En fader, som allt för tidigt
 Från barnen vardt skild,
 Som gick, förr'n de ungas kärlek
 Fått säga de ord,
 Som nu genom åldrar ljuda
 Från sången i Nord.

Kung Erik.

Sakta glida vimpelprydda båtar,
Mälarn speglar röda aftonskyn,
Åror plaska under valdhornslåtar,
Löfskog doftar invid vattnets bryn.
Fäll nu åran, slupen lägg på svaj —
Vagga utan mål en natt i vackra Maj!
Valdhorn, tystna nu,
Eko, lyssna du:
Kung Erik leker på luta.

Konung Erik på sin luta leker,
Lutan lagd på silke-stickadt knä,
Och den hvita handen välljud smeker
Fram ur silfversträng och cederträ.
Liten Karin lyssnar tyst derpå,
Tills i hennes ögon stora tårar stå.
Är herdinnan min
Icke glad i sinn'? —
Kung Erik leker på luta.

Fruktar du försåt ifrån min broder,
Hertig Rödskägg — säg, min tankes sol?
Än jag håller fast i rikets roder,
Än jag sitter på kung Göstas stol.
Till dess dagen purprar bergets hatt,
Låt' oss älska blott i vårens ljusa natt!
    Det är långt igen
    Än till morgonen —
Kung Erik leker på luta.

Liten Karin, unge kungen ber dig:
Blif du min och Stockholms borg du får.
Säg ett ord — och jag guldkronan ger dig
Att förblekna kring ditt gyllne hår.
Jag är Erik, vackra drömmars kung:
Smidd af månestrålar käns ej kronan tung.
    Gråt ej barnet mitt,
    Så blir riket ditt!
Kung Erik leker på luta.

Hvita frun.

I.

Då Årdala klockor ringa till pingst,
Herr Carl af Södermanland
Styr nedåt backen sin holsteinerhingst
Mot blånande Båfvens strand.
Hans panna är mörk som en ovädersnatt.
På raggig dverghäst, ystert, gladt,
Sexårig ryttare utan tadel
Trafvar i jemnhöjd med fadrens sadel.

Med blottadt huggsvärd och uppspänt rör
En hotfull ryttarevakt
På afstånd skymtar, bakom och framför,
Och ger på hvar buske akt.
Behöfves icke — vägen är klar.
Iskall förfäran som förbud far,
Målet är vunnet och trotset brutet
Och torget i Linköping blodbegjutet.

På vägen ofta bland björk och al
De färdats förbi någon borg;
Men ingen kom ut att helsa herr Carl,
Ty släkten der inne haft sorg.
Bak luckorna flämtade höga ljus
I stumma, svartklädda adelshus.
Förgråtna ögon ur fönsterspringor
Mot ryttarne rigtats som uddhvassa klingor.

Men borta i byn stod folket vid grind
 Och hurrade friska tag.
 Då lade sig fåran på bister kind
 I rynkor af välbehag.
 Stränge herrn under jubelbrus
 Tog en klunk öl utur bondens krus;
 Och pilten så hurtig och sex år bara!
 Det var ett *Gud signe* och *Gud bevara!*

I moln af dam bär det åter af.
 Den lille reder sig rask.
 Snart hofvarne bullra i saktadt traf
 Bland flottbrons gungande plask.
 I aftonguld ligger Båfvens sjö,
 Och Vibyholm på sin trånga ö
 Sträcker emot dem de tvänne flyglar.
 Nu lemna vid trappan de sina tyglar.

Der nere bugande fogde står
 Med nyckelknippan i hand
 Och blottar ödmjukt sitt hvita hår
 Och sväfvar på målet ibland.
 För hertigens stålblick och roffogelsnäbb
 Det flödande talet råkar i ebb,
 Ty Carl han ser genom dubbla murar
 Och pröfvar räknenskaper och njurar.

Tvärt klipper han af allt fjesk och snack.
 Orörlig står män och stum,
 Tills- ljudet af sporreklirrande klack
 Dött bort i hans inre rum.
 På pannan, som ljusnade nyss i byn,
 Man åter varsnat oväderskyn;
 Hårtestarne öfver de djupa vecken
 Dem hade han rubbat — ett dåligt tecken.

Här fins blott ett enda frimodigt bröst,
 Till hvilket ej fruktan når:
 Beständigt klingar den lilles röst
 I trappa och korridor.
 Än svinner han in i en fönstersmyg
 I salen med pressadt gyllentyg,
 Än är han i öfversta torngemaket,
 Der flöjeln gnisslar på koppartaket.

Liksom förstenad man ofta stod
 Vid fadrens bannor och hot,
 Men detta älskliga unga blod
 Hvert hjerta vill flyga emot.
 Ute i borgstugan efter hand
 Knektarne lossa på tungans band;
 Den lille far ut och in som en svala.
 De akta det icke — de hviska och tala.

Den gamle Jesper af gårdens vakt
 Och Joakim hakeskytt
 Ha kloka hufvu'n till hopa lagt
 Och döma om gammalt och nytt:
 I Linköping var det en ynkelig färd,
 På himlen stodo brinnande svärd,
 Kometer och järtecken om hvart annat,
 Och Motala ström midt i loppet stannat.

Men Jesper nattvakt, gammal i gård,
 Med visdom i tandlös mund,
 Som vankar med lur och med hillebård
 Kring slottet på enslig rund,
 Han menar det blir väl värre än,
 Ty *hvita frun* har vist sig igen
 I natt som var, just mot hanegället,
 I vestra flygeln på vanliga stället.

»I gula kammarn — månen sken klart
 Och sjön låg alldeles blank —
 Vid fönstret stod hon der uppenbart,
 Så dödsblek, så lång och rank.
 Med händerna famlade hon omkring,
 Liksom hon tvättade någonting —
 Af ångest jag tappade bardisanen;
 Då var hon borta och så gol hanen.

»Hvad bådardet, tror I? Jag tiger, jag.
 Ej vet jag, om ryktet har rätt;
 Det glunkas hon byker till domsens dag
 En trasa ur Linköpings tvätt.
 Det blodet, det blodet på Linköpings torg
 Skall bringa landet jemmer och sorg.
 De mäktige styra de och ställa,
 Men sist få vi stackare allt umgälla.

»I natt hon kommer nog en gång till
 Och spökar för örlig och pest.
 Hvad annat och större hon säga vill
 Hans Furstliga Nåde vet bäst.
 Hans Furstliga Nåde känner allt grund . . .»
 »Din olycksgubbe, så håll då mund!» —
 Kamraten hviskade, hemsk att skåda —
 »Vill du om halsen bringa oss båda?»

Och skytten Jockum, af skräck förgjord,
 I skymningen satt och skalf,
 Som hade hertigen hört hvart ord
 Igenom alnstjocka hvalf.
 Gubben Jesper, med syn i behåll
 Midt i natten för spöken och troll,
 Ej mellan pelarne uppmärksammat
 Hur gosseögon i dunklet flammade.

II.

Herr Carl han gångar med tunga fjät
 Kring återljudande golf
 Och knyter allt jemt på tankarnes nät,
 Fast väktaren tutat tolf.
 Sin not han kastade föga öm
 I stridaste loppet af tidens ström;
 Skall han i dess maskor en krona fånga,
 Ej bara dödsfallar, många många?

Hans namn, det vet han, är en tyranns.
 Hans vandring är skonslöst hård
 Med rödjande yxa i Svea lands
 Förvildade örtagård.
 De klyftige säga att blott för *sig*
 Han vållat blodbad och inhemskt krig,
 Men fråga bonden för ro skull äfven
 Hvad *han* väl tror om den hårda näfven.

Med trotset i ådror af adligt blod
 Väl herskareviljan fick magt,
 Men tvingar till ro ej en sömnlös flod
 I tinningens kala trakt.
 Det stora fönstret med rutor i bly
 Öppnar han häftigt. Skall dag ej gry?
 Ett andedrag in i rummet strömmar
 Af nattens svalka och vårens drömmar.

Nu sofver hans fagra Södermanland
 I månskenets klara ljus
 Med gröna rågar vid sjöstrand
 Och röda timrade hus.
 En kåre krusar i sakta fras
 Ett stycke af Båfvens spegelglas.
 Vexlande dofter luften fylla
 Från insjön och kryddgårdens friska mylla.

Ja, det är hans egen, hans svenska bygd,
 Som slumrar i tillit och ro.
 Trots herrarne, är det blott i hans skygd
 De små vilja bygga och bo.
 Det är hans land — ja, han andas det.
 Från nylöfvad björk, från vårgrün vret
 Det ångar en helsning mot fönsterranden:
Du är min man, fast med blod på handen!

Från knappa tegar och låga tak
 Bär natten drömmande tack:
 Du, endast du, tog dig an min sak
 Mot påfveträl och polack.
 Min spirande tanke, min egenart
 Du värnat med svärdet skarpt och bart;
 Din gerning lär jag aldrig glömma.
 Du älskat mig — skulle jag dig döma?

Inför ett förborgadt tribunal
 Herr Carl dock i natt har svårt:
 »Jag kunde ej annat — det fans ej val,
 Här gälde det hårdt mot hårdt.
 Min faders verk eller riksens råd,
 Ettdera det gälde — då fejd utan nåd!
 De syftat åt Sverges hjerterötter,
 Och hufvu'na lades för deras fötter.

»Låt steglen sända sin vålnadshär!
 Mitt hjerta ej bäfvan sport.
 För detta fattiga landet der
 Jag gjorde om hvad jag gjort.
 Om blott det ländet till Sverges väl,
 Må skulden drabba min egen själ!
 Min son en gång kan gå mera varligt
 Och skona — när det ej mer är farligt.

»Min Gustaf Adolf!» Så sällspordt bli
 Vardt glansen i ögonvrån.
 Hans anlete, vittradt i storm och strid,
 En känsla lyst upp: min son!
 »Mig, gamle kämpe, de fruktat blott,
 Men honom skänktes hvad jag ej fått.
 Min son skall göra't — förlika sinnen
 Och helsas stor utan svåra minnen».

Nu tryckes som bäst liten gyllenlock
 I pösande kuddes dun,
 Nu höter i sömnen åt flugors flock
 En barnhand knubbig och brun.
 Den bistre fadren i tanken ler,
 Han ser lilla handen som sjunker ner
 Tillbaka på täcket med ljufvig möda,
 Ser kinderna blossa så äppleröda.

Då vaknar en oro han ej förstår;
 Kan något fattas hans son?
 Han glömde i säng honom se i går
 Blott några rum härifrån.
 Sin längtan står han ej mer emot
 Och snart utåt gången smyger hans fot.
 Det fjät, som häfden likt stålklang gömmer,
 När tyst på tå dit der barnet drömmer.

Nu är han vid dörren till litens bo.
 I kammaren utanför
 En smådräng snarkar i godan ro
 Och hvarken ser eller hör.
 Nu sänks mot kudden en grå mustasch —
 »Himmel och afgrund!» Uppskrämd page
 Hertigens jernhand i skuldran skakar:
 »Sängen är tom! Är det så du vakar?»

En tum från ett rytande lejons gap
 Är lifvet säkrare visst:
 »De bortfört vårt unga lifsherrskap,
 Du hjälpt dem, din satanist!
 På sträckbänk, din hund, eller strax bekänn!
 Vaker upp, vaker upp, I hertigens män!»
 Nu genljöd huset af röster och vapen
 Och yrvakna lupo knekten och knapen.

På knä vid tröskeln en halfdöd sven
 Omfattar hertigens ben;
 Då ropas i gången: »här är jag igen,
 Herre fader, tillgift åt Sten!»
 Till spökrummet dörren är stäld på glänt,
 Och liten prins, liksom intet händt,
 Barfotad hastar till fadrens möte
 Och tryckes i blinken intill hans sköte.

»Härut!» befaller hertigen så
 Den svärm, som gången har fyllt,
 Och skälfvande kysser han ögon blå,
 Som hade bannor förskylt.
 Sin rustibus, blott i linnets klädd,
 Han bär i famnen tillbaks i bädd.
 Den lille hviskar uti hans öra:
 »Nu icke vred! Allt I skolen höra.

»Den hvita frun i kammaren der
 Vid midnatt plär gå ibland;
 De mena att hon eder ovän är
 Och önskar ondt åt vårt land.
 Jag ville säga den frun ett ord,
 Som skulle få henne qvickt i jord.
 Det mörksens afskum jag icke rädes —
 Låt henne komma! Gud är tillstädes.

»Jag vet jag borde haft edert lof,
 Men slätt ingen fara ju var.
 Till gula kammarn, då allting sof,
 Jag smög mig — månen sken klar.
 Der satt jag och väntade oförsagdt,
 Men hvita frun hon tog sig i akt.
 Så föllo mina ögon tillhopa —
 Jag väcktes, då folket begynte ropa».

Herr Carl han fröjdas vid piltens mod:
 Der tändes ett hjelte-ny!
 »Rätt så, mitt unga, mitt svenska blod,
 Det kallar jag Vasa-gry.
 Gå utan att blinka din raka stig,
 Och helvetets magt skall ge tappt mot dig!
 Vår sak skall segra — du skall fullkomna't . . .»
 Men mot hans axel re'n gossen somnat.

Försigtigt han lägger sin börda ned
 Vid ljus af gryende dag.
 Hans älskling slumrar i rosig fred
 Med afmätta andetag.
 Då smälter sinnet hos jernhård man:
 »O Gud, hur mig än du straffa kan,
 Min skuld skall ej tynga på Sverges öde,
 Han der skall blidka jemväl de döde». —

Men nattens skuggor och spöken fly
Och dagen ögat slår opp
Och speglar strimmade arlasky
I gräsets perlande dropp.
Det sjunger och glittrar vid insjöns strand
Ja, det är det gröna Södermanland!
Herr Carl han gångar ur instängd kammar
Och andas doften från ungbjörkstammar.

Med spänstiga steg sin väg han tar
Kring holmens sorlande brädd
Och har ett vänligt *Guds fred!* till svar
Åt Jesper, som kröp der rädd.
Den gamle stackarn, som slutat sin rund,
Stod fastväxt qvar med gapande mund:
»Nej, maken såg jag då ej på länge!
Hvad i all verlden kom åt den stränge?»

En natt i Augsburg.

¶ Augsburg jag en midnatt gick
I månens ljus,
Min skugga uppåt väggen smög
På Fuggers hus.

Den gamla staden låg i sömn,
En dikt i sten,
Med gaflar sirligt spetsiga,
I månens sken.

Och breda fönster glindrande
Med rutor små
Och ornamenten i gotik,
Af ålder grå,

Och stenansigten grinande
Och drakars gap
Fantastiskt läto mig förstå
Mitt främlingskap.

Men bäst jag vandrade omkring
I nattens frid,
Mitt inre öga såg en syn
Från svunnen tid.

Af mina fjät på öde torg
Ur slummern väckt,
Steg upp med sakta andesorl
En bortdöd slägt,

Patricier och handverksmän
I djupa led,
Hvitklädda jungfrur, stadens råd
Med gyllne ked,

Och midt ibland dem, hög till häst,
Så ljus och mild
En segerherre, fromhetens
Och styrkans bild.

Och mödrar lyfte sina barn
I famnen opp
Att skåda räddaren från Nord
Och Tysklands hopp.

Hans fanor fladdrade för vind
I blå-gult svaj
I de förtrycktas frihets-vår,
I folkens Maj.

Och skarorna sig slöto tätt
I hjeltens hägn
Vid tusendes välsignelser
Och blomsterregn.

Nu synen svann — på öde torg
Sken månen ner.
Och jag stod ensam kvar, men ej
Som främling mer.

Jag kände, att här borgarrätt
Jag också fått,
Så visst som fosterland är mer
Än torfvan blott,

Så visst som dygnets tomma lif
Är endast dröm,
Men verkligt det, som ej förgår
I tidens ström,

Så visst som oss till egendom
Och arf vardt skänkt
Hvad höge andar verkat stort
Och ädelt tänkt.

Ett stycke Sverge än jag såg
I stad och trakt,
Som Gustaf Adolf en gång vann
Med hjertats magt.

Lützen.

De drabbat samman med dunder och knall
I höstdagens ljusnings-timma.
Det smattrar från grafvar och dikes-vall,
Det blixtrar i gulgrå dimma.

Kanonen plöjer bland rök och dam
I åkern för blodigt säde,
Och fäktande fylkingar flyttas fram
Som brickorna på ett bräde.

Att segra, segra i dagens kamp
Är ringaste ryttares tanke
Ännu, då han fallande griper i kramp
Sitt tag om springarens manke;

Och pikenerarn rigtar sitt jern
Ur markens blodpöl att stinga
Den öfverridande kyrassiern,
Som brusar på löddrig bringa.

Soldaten blindt in i faran går,
Att döda och dö är hans gerning,
Men fältherrn han ser huru spelet står
Och kastar sin tunga tärning.

Der är han, der syns han i sträckt galopp,
Se, plymen på hatten nickar!
I kyller hans jättegastalt söks opp
Af vänners och fienders blickar.

Sin svigtande flygel han sjelf för an
 Och leder i handgemänget.
 Han vågar sitt lif som en simpel man,
 Och skidan är tom i gehänget.

Nyss var det höfdingen blott — i hand
 Den korta stafven med tuben.
 Med klinga dragen, med blick i brand
 Nu Mikaël är det, keruben —

Nyss krigarekungen med rynkadt bryn
 Beherskande drabbningens vimmel;
 Nu erke-ängeln, som slår ur skyn
 Och vänder om till sin himmel.

»Framåt öfver grafven i segerfärd!
 För oss filistéerna flykte!
 Framåt med Herrans och Gideons svärd,
 I dag våra mödor vi lykte!»

Han bärs som på stormens vingar framåt
 I dimman, der salvorna braka.
 Likt hagel det smattrar mot harnesklåt,
 Och hästarne stryka tillbaka.

»Framåt, mitt småländska rytteri!
 Framåt, mina tyska bröder!»
 Förgäfves, förgäfves — de efter bli.
 Då ropas det: »konungen blöder!»

I famnen på Pappenheims mörka tropp
 Hann ingen den vacklande följa.
 Det gula kyllret slöks ensamt opp
 Af jernmännens rasslande bölja.

Ett anskri, som går genom mærg och ben:
 »O Gustaf, vår konung, vår fader!»
 Med båda linjerna smultna till en
 Gå rytande fram hans brigader.

Nu flyktar kroat och nu viker vallon
 Och stupade manshögt begrafva
 Friedländarens kallnade, stumma kanon —
 Sin seger martyren skall hafva.

Det feltes ett ord i hans hjeltedikt,
 Det ordet, som kröner bedriften;
 De sörjande veta att fylla sin pligt,
 I blod ge de slutunderskriften.

De segrat. På fältet i skön parad
 De hedra sin älskade herre,
 Men fallna beteckna slagordningens rad,
 De lefvande äro de färre.

* * *

Vid Lützen, på bakgrund af aftonskyn,
 Med dimmiga droppar på kinden
 Jag såg det — en blodig, dallrande syn,
 Som flyttades undan af vinden.

Herr Jans likfärd.

Hifna fanor, segertecken,
Med en dubbelörn i vecken,
Täcka murens nakna kalk.
Dimmigt brinner vaxljusveke
Vid en enkel bår af eke,
I det halft förstörda choret
Stäld på svartklädd katafalk.

Der det matta skenet irrar,
Sjunken ögonhåla stirrar
Från det hvita örngottsvar.
Jan Baner, så nämns den döde,
Habsburgs skräck och olycksöde,
Wittstocks, Chemnitz' segerherre,
Sverges hjelte och försvar.

Flydd är nu det namns förtrollning,
Som gaf kraft och sammanhållning
Åt en brokigt blandad här.
Brusten är den blick, som tämde,
Mer än rättarsvärdet skrämde,
Spänd inunder fjäderhatten
I en trotsig soldenär.

Re'n kring höggvarteret skoeka
 Fräcka hopar sig och poeka:
 »Prompt vår sold vi vilja ha,
 Annars gå vi till Oranien,
 Eller sälja oss åt Spanien,
 Turken, Påfven eller Satan,
 Bara han betalar bra.»

Midt i sjelfva upprorsflamman
 Bergfast sluter sig tillsamman
 Svenskars, finnars ringa flock.
 Deras trogna tårar falla
 Ned på fältherrns hand den kalla,
 På den vissna lagerkransen,
 Virad om den dödes lock.

Att det kära stoftet värna
 Håller härens bästa kärna
 Vapenvakt kring hjeltens lik
 I en halfbränd by, hvars kyrka
 Gömmer Sverges sista styrka,
 Medan ute myteriet
 Fyller allt med vilda skrik.

Upp de tunga portar springa,
 Och mot golfvets stenar klinga
 Svärd och sporrbevåpnad hä. l.
 Det är män, som verlden känner,
 Lyckans svurne följesvenner,
 Tysken, skotten och fransosen,
 Utländskt värfvadt krigsbefäl.

Veteraner ärrbetäckte,
 Ett i pansar härdadt slägte
 I dens tjenst, som lofvar mest,
 Trampande med breda sulor
 Fridens skördar ned i smulor,
 Högbestöfladt, stålomgjordadt,
 Fruktadt mer än eld och pest.

Främst i denna djerfva skara,
 Nalkas att dess språkrör vara
 Gammal skottländsk höfvitsman.
 Stödd på träben, se'n det andra
 Ned i Lützens mull fått vandra,
 Till den lilla svenska gruppen
 Buttert rättfram talar han:

»Kavaljerer, vapenbröder!
 Endast den som honom föder
 Knekten lif och lemmar ger;
 Om för Sverge han tar slängar,
 Vill han ock se Sverges pengar.
 Släppa till sitt skinn för intet
 Gör han blott för en Baner.

»Utan knot intill det sista
 Honom der uti sin kista
 Vi i lust och nöd följt åt.
 Nu, då han ej finnes mera,
 Vi med värjan salutera
 Eder unga krönta Fröken
 Och gå sedan hvar sin stråt.»

Svensk och finne dystert tiga.
 Äfventyrarena stiga
 Sakta fram i tyst förbund,
 Som de afsked taga ville
 Af de drag, der eld och snille
 Lyst för dem vid festpokalen
 Och i segers sköna stund.

Gamle skotten mulet bister
 Stått och sett — nu ut han brister:
 »Rynkar han ej ögonbryn
 Som vid Wittstock sent på dagen,
 Då hans här, så godt som slagen,
 Ordades till sista stormen?
 Än jag ser det för min syn.

»Blek, med värjan sönderbruten,
 Munnen jernhårdt sammansluten,
 Lyssnande han såg sig om.
 Blott mot döden fram vi fördes,
 Då på flygeln salvor hördes —
 Det var Stålhandske med hjälpen,
 Som i elfte timmen kom.

»Då begynte riktigt festen,
 Sporrande den svarta hästen,
 Flög Herr Jan från led till led.
 Som orkanen gick attacken
 Upp mot sachsarne på backen,
 När de flydde ur sin vagnborg,
 Hur vi sablade dem ned!»

På hans läppar talet stäcket —
 Lyssna! Männ' i fjerran väckes
 Wittstock-dundrets återljud?
 Är det åskans djupa toner?
 Nej, men kejsarens kanoner —
 Mot det herrelösa lägret
 Rycker fienden, vid Gud!

Allt förvirring är och häpnad.
 Med förtviflans styrka väpnad,
 Ger sig luft de svenskes harm:
 »Må de feqa och de fala
 Gå till dem, som bäst betala!
 Här vi hålla stånd så länge
 Än en droppe blod fins varm.»

»Svenske herrar, tonen dämpen»,
 Säger gamle höglandskämpen,
 »Inga flera slika ord!
 Den som vi i alla öden
 Följt och älskat intill döden,
 Fältherrn, som vi svuro lydnad,
 Han fins ännu ofvan jord.

»Än ett värf oss står tillbaka:
 Att bestyra och bevaka
 Som sig bör hans jordafärd.
 Re'n tillräckligt tårbegjuten,
 Nu han väntar på saluten,
 Och så sant jag heter Ruthven,
 Den skall blifva honom värd.

»Kransen vissnat har kring pannan,
Men vi skära lätt en annan
Friskare, förr'n sol gått ner.
Den som här är äldst i graden
Tar befälet vid paraden —
Hären stäld på gamla sättet,
Som vi lärde af Baner!» —

Knotet tystnat. Ordnad, färdig,
Hjeltens stora skugga värdig,
Under vapen hären står.
Ingen gärd hans stoft skall sakna:
Alla Wittstocks genljud vakna,
Wolfenbüttels segeråskor
Rulla stolt omkring hans bår.

Christina

I.

På sorggemakets svarta sammet
En solglint faller från gardin,
I sneda strimman dansar dammet
Som perlorna i ett glas vin.

I stormande och hädisk smärta
En qvinna fins här dag och natt.
Ett guldskrin med en hjeltes hjerta
Hon tillber som sin enda skatt.

En liten flicka sammankrupen
På pallen dväljs vid hennes fot.
Det bor en sällsam glans i djupen
Af dessa stora ögonklot.

Hon vänder sida efter sida
I boken, som till jul hon fick,
Och Gustaf Adolfs segrar skrida
Förbi i Merians kopparstick.

Blott någon gång från bladen ilar
En flygtig blick, brådmoget klok,
Så kyligt undrande den hvilat
På gråterskan i enkedok.

Nu knackar det på dörren sakta:
Försigtigt, tyst den låtes upp.
På tröskeln syns en man betrakta
Med forskaröga denna grupp.

Utöfver kragens spetsar skjuter
Ett bredt och tvärklippt, grånadt skägg,
Den svarta silkesstrumpan sluter
Sig utan veck om kraftig lägg.

Sin helsning med en hofmans vana
Till damen sirligt fram han bär,
Men något fins, som låter ana
Att det är han, som råder här.

Som svar han blott får tårefloder;
Till flickan med sin bok i knä't
Han vänder sig från hennes moder
Och kallar henne Majestä't.

II.

Det är fest på Målarstränder
Skott och jubel och trumpeter,
Vin-kaskader, äreportar,
Nya tyska herrligheter.

Nyss den myndigvordna drottning
Förts högtidligt öfver torgen
Steg för steg på hvita gångarn
Till den gamla Vasa-borgen.

Blanka skådepengar regnat
Bland de trogna Stockholms-borna,
Och vid ingången till slottet
Hästen tappat silfverskorna.

Gråa murar halft försvinna
Bak brokad och draperier,
Mellan kronor skimrar vaser,
Styf af gyllne broderier.

Nu ej mer den bleka kärften,
Som den stod på Uplands gården,
Men i rang med örn och liljor
Känd och ärad öfver verlden.

I den stora vida salen
Under tronens purpurhimmel
Högt hon synes, segerjungfrun,
Ofvan hufvudenas vimmel.

Riksförmyndarne, de gamle,
Lägga i den ungas händer
Frukterna af tolf års bragder,
Magt och skatter, nya länder.

Framför trapporna till tronen
Rad af hvita hjessor sänkes,
Som en silfverkrusad dyning
Böjs vid strand, der hvila skänkes.

Diplomatiskt och betänksamt
Söka främmande gesandter
Pejla hvarje blick, som strålar
Under kronans diamanter.

De i sina pannor hvälfva
Re'n latinska orationer,
Der en hymn till Nordens Pallas
Höjs på alla smiekrets toner.

Sluge statsmän, edra Herrar
Bedjen att sin oro qväfva:
Tankar på ett baltiskt välde
Ej Christina föresväfva.

Spetsen pennorna att skriva
Hem till edra kabinetter,
Att i afton Gustafs dotter
Ger den bästa af baletter.

Vårdslöst der mot pelarn lutad,
Skön och spotsk och missbelåten,
Står en yngling, hvilkens hållning
Föga anger undersåten.

Det för hans skull är, som Stjernhjälm
Bråkat har sin svenska hjerna
Att till qvällens upptåg finna
Rim, som än mot udden spjerna.

Amaranth bak atlas-masken
Efter honom blott skall spana,
Liksom fordom på Endymion
Genom skyar såg Diana.

Der han skrider i gavotten,
Stolt och fri och obesvärad,
Skall han bära i sin ficka
Gåfvobrevet på ett häråd.

III.

Der en bro är kastad öfver
Bäckens smala silfverband,
Der går gränsen mellan Sverge
Och den danska kronans land.

Bredvid pålen, blågult målad,
Väntande en barnflock står,
Deras trogna, svensklå ögon
Tindra under lingult hår.

De ha hört att drottning Kerstin
Skall förbi här inom kort,
Men de tro ej det är möjligt,
Att hon far för alltid bort.

Hvarför skulle hon dem lemna?
Hennes namn är dyrt och kärt,
Och en bön för hennes välgång
Var det första mor dem lärt.

Ha de ej för henne burit
En bedröfvelse så stor
Förra sommaren, då länsman
Ut till knekt tog äldste bror?

Fick ej sedan far för skatten
Släppå till den ena kon?
Att hon reser bort för alltid,
Fatta ej de små vid bron.

Hela morgonen de plockat
Blommor, röda smultronbär
För att visa drottning Kerstin,
Huru högt hon älskad är.

Hör, nu rullar det i backen,
Och nu syns ett moln af dam.
Kring den tunga guldkareten
Skynta fjäderhattar fram.

Utur vagnen ljöd ett löje,
Skärande och kallt som stål,
Och en fru med mörka herrar
Talte utländskt tungomål.

Vagn och ryttare försvunno
Borta på den andra strand.
Vid ett slag af kusakens piska
Barnen korgen släppt ur hand.

Blommorna i landsvägsdammet
Andades sin sista doft,
Röda smultron lågo spilda
Liksom hjertestänk i stoft.

Drottning Kerstin, drottning Kerstin
Sverges famn nu sluter sig,
Sverige, der jemväl den minste
Velat ge sitt blod för dig!

IV.

Hvi blir i hviskning hvarje ord förnummet?
 Hvi dessa smygande och tysta fjät?
 På sin förvandling väntar här i rummet
 Ett stackars ensamt, jordiskt majestät.

På vissnad panna stora perlor glida,
 Men själen är att släppa stoftet sen
 Och ryggar än för språnge i det vida,
 Som droppen skälfver ytterst på en gren.

Och dock det bör ej kännas tungt att vandra,
 Se'n lycka, magt och ära gått förut.
 Du är så arm, Christina Alexandra,
 Då skådespelet lider mot sitt slut.

Med klangen af ditt sista guld förstummad
 Vardt smickrets flöjtton, dina skalders röst.
 Nu dör af legda främlingar försummad
 Hon, som sin tron haft rest i svenska bröst.

Hon hör ur töcknet af en dunkel dvala,
 Hur re'n man skiftar hennes egendom,
 Hur kardinaler lågt och ifrigt tala,
 Hur klockor ringa i det stora Rom.

Än nattens febersyn alkoven fyller,
 Se, hur de skymta i hvarandras spår,
 Allt från den höge med ett blodigt kyller
 Till glömda tjenare från späda år.

Och nu en landskapsbild — med friska björkar
En fager åbrädd vid en liten bro.
Den andra stranden skugga djupt förmörkar.
Hit kom väl aldrig hon förut? Dock jo!

Ur skuggan vill hon åter öfver spången,
Här hejdas hon af en osynlig hand.
Men hör den ljufva, underbara sången,
Som klingar från den ljusa, gröna strand!

Nej, detta är ej någon dröm. Hvem vågar
Att sjunga utanför trots strängt förbud?
Ur dvalans slummer plötsligt väckt, nu frågar
Den döende, hvad det väl är för ljud.

En nordisk studiosus blott, de svara,
Som hvilat sig på trappan här helt kort,
Sin morgonpsalm han börjat sjunga bara,
Men om hon vill, han strax skall visas bort.

Han stör mig ej, han stanna må! hon säger
Och sjunker vaggad af den enkla ton
Med slutna blick tillbaka på sitt läger.
Hvad det blef ljust! Hur kom hon öfver bron?

De röde prester hviska med hvarandra
Och fatta forskande en kallnad hand.
Vid svenska ljud Christina Alexandra
Förts öfver bron till obekanta land.

Vapenbröderna.

Douglas, Lilje, krigskamrater,
Hade delat samma tält,
Samma äfventyr och dater
På Germaniens segerfält.
Bägarns täflingsstrid och farans
Ej dem darra sett på hand,
Drufvans blod och ovänskarans
Fuktat deras brödraband.

Var den ene innesluten
Midt i fiendernas ring,
I ett nu var kretsen bruten
För den andres skott och sting.
Han, som ryckts ur dödens snara,
Såg sig knappt mot räddarn om,
Sade helt naturligt bara:
»Tänkte icke jag du kom!»

Pröfvade i hundra strider,
De ur ledet stego opp
Såsom höfvitsmän omsider
Och befalde hvar sin tropp.
Rika lagrar samfäldt brötos,
Lyekan guld och byten gaf,
Deras hårda händer knötos
Sist kring hvar sin fältherstaf.

Svigtade den enes fana,
 Kom den andre som bestäld,
 Att på större skådebana
 Lösa in en gammal gäld.
 Om den ene drefs till rygga,
 Sågs den andres hjälparhår;
 Tacken blef som förr det trygga:
 »Tänkte jag ej du var der!»

Efter tretti års förbidan
 Fick i Münster världen fred.
 Douglas stack sitt svärd i skidan,
 Och så gjorde Lilje med.
 Hem de båda vapenbröder
 Vände nu med bragders lön,
 Skatter skördade i söder
 Gjorde hvilan stolt och skön.

Skulle friden fjerma, skilja
 Dem, som kriget så förent?
 Det var ingenderas vilja,
 Nej, så var det icke ment.
 Endast i hvarandras grannskap
 Hade gubbarne det godt;
 Samma fagra Göta landskap
 Prydde de med hvar sitt slott.

Tvänne borgar väldigt höga
 Reste sig på hvar sin rand
 Af Östgötabygdens öga,
 På den blåa Roxens strand.
 Lilje från sitt granna, rika
 Löfstad öfver insjön såg,
 Douglas' Stjernarp gaf ej vika,
 Spegldadt midt emot i våg.

Än de kunde vexla helsning,
 En och hvar uti sin sal,
 Liksom förr, då hjelp och frälsning
 Låg uti en snabb signal.
 Bortom vattnet, genom kikarn,
 Röjde de hvarandras hem
 Liksom förr, då österrikarn
 Låg i vägen mellan dem.

Kom en årsdag för ett minne
 Från gemensamt segerlopp,
 Högt på Löfstads, Stjernarps tinne
 Flagga gul och blå steg opp.
 Falkonetens dofva tunga
 Sade: väntad middagsdags!
 Midt emot en blixst sågs ljunga,
 Grofmält ljud det: kommer strax!

Från den ena stranden stötte
 Ut en vimplad farkost nu,
 Gamle fältherrn rodret skötte,
 Böljan snabbt han klöf itu,
 Somr då hotad vapenbroder
 Förr han hastade emot
 Öfver en af Tysklands floder
 I ett regn af eld och skrot.

Grannen redan på sin brygga
 Älskad gäst till möte var:
 »Visste nog du kom» — den trygga
 Helsningen från forna dar!
 Uppför breda trappor skredo
 Vännerna till riddarsaln,
 Silfverfaten stodo redo
 Och den skummande pokaln.

Tappert som de höggo, stucko
För hans sak med skarpa stål,
Så de nu i botten drucko
Gustaf Adolfs minnesskål.
De som i hans fotspår trädde,
Fingo sedan ock sin del,
Konterfej, i pansar klädde,
Tycktes le ur ekpanel.

Gled så utan fors och fragga
Tidens ström i sakta mak,
Och som vanligt blågul flagga
Steg en dag från Löfstads tak.
Men kanonens stämman höjdes
Utan svar för första gång —
Stjernarps fana fjerran röjdes
Sorgligt hissad halft på stång.

Bud det kom till gamle Lilje
Om hans grannes bråda slut.
»Ske», han sade, »Herrens vilje,
Lycklig den som gick förut!»
I sin sorg den buttre, stränge
Krigarns anlet lyste klart:
»Du skall icke vänta länge,
Vapenbror, jag kommer snart!»

Erik Dahlberg.

I.

På Corso vimlar Romas fina värld,
Och sprättar trängas i brokad och flärd
Att helsa kurtisaner och prinsessor.
En blixtnabb blick till en intrig bär frö
Och hattar lyftas och i luften strö
Sin ambradoft de lockigt rika hjessor.

Här med sitt hof en rödklädd eminens,
En herde der från bergens blåa gräns
Och tiggare, som gnälla om hvarannan,
Än någon munk med radband och tonsur
Och än en olycksbådande figur
Med värja lång och hatten djupt i pannan.

I denna trängsel, detta sorl och larm,
Två unge män ses skrida arm i arm
Hvarhelst som något finnes att beskåda.
Den blåa färgen i förvånad blick,
Bland söderns liflighet en tyngd i skick
Förråda dem — de äro nordbor båda.

Och dock hur skilde äro ej de två!
I enkel dräkt, med lockar som försmå
Frisörens konst, och kinden väderbiten,
Den ene vandrar ädelt allvarsam,
En krigare, men lärd att slå sig fram,
Om så behöfs, med pennan som med pliten.

Som han med dem en hemlig frändskap känt,
 Han stannar vid antikens monument
 Och granskar fogningen af jätteblocken;
 Bland Forums grus står han så länge kvar,
 I tankar sänkt, att följeslagarn drar
 Otåligt harmsen honom sist i rocken.

Det är en yngling af ett annat skrot,
 Ett finhylt skott af gammal adlig rot,
 Med bjefs och band en yr och prålig junker.
 Hans ögon sluka hvarje täck gestalt
 Så ifrigt, som kamraten glömsk af allt
 I skådande af Titi port försjunker.

Af Sverges unga segerstolta folk
 Är detta par en Janus-bild, en tolk
 Af strålande förtjenster, dunkla lyten:
 Här kunskapstörst och manligt skön bedrift,
 Der utländskt lån af glitter, guld och gift,
 Här tyska bragder och der tyska byten.

Den äldres namn, af börden ej beglänt,
 Är Erik Dahlberg. Utan sold och tjenst
 I denna tid, då svenska vapnen hvila,
 På resor följer han en ung baron,
 Som för att dana sig för hofvets ton
 Fått ut ur boet första gången ila.

Den unge friherrn talar: »Erik du,
 Ha vi ej snart tillräckligt stirrat nu
 På dessa grå, odrägliga ruiner?
 I sådant kan du finna stort behag,
 Men ryggen vänder du till muntra lag,
 Till skälmska leenden och cyperviner.

»Vid lampan sitter du till dager ljus
 Och på ditt papper bygger torn och hus
 Och låter härar tåga, fästen falla,
 Ändock jag mången svartögd fästning vet,
 Beredd att gifva sig i hemlighet
 För dig, som de »den vackre svensken» kalla.

»Förlåt, jag ser du rynkar pannan re'n,
 I ordning strax att ställa till en scen
 Som sist för Lauretta till exempel.
 Säg ej igen du bryter vårt förbund,
 Så skall jag dygdig bli af hjertans grund
 Och tråka genom dina gamla tempel.»

Vid Coliseum nu de båda stå,
 Det qvällas hastigt, mörkret faller på,
 En tung kaross med dån om hörnet svänger.
 Omkring de svarta fålar spraka bloss,
 Som åkte Hekate från Erebos,
 Och präktigt klädd en neger bakpå hänger.

De se liksom på bakgrund af en dröm
 I fackelskenets purpurröda ström
 En qvinna, skön att kunna helgon fresta.
 En ros, som i juvelprydd hand hon höll,
 I samma ögonblick på Dahlberg föll,
 Och vagnen var försvunnen i det nästa.

Den unge krigarn strök med handen lugnt
 Ifrån sin kind en liten blodig punkt,
 I det han sig till följeslagarn vände:
 »På rosen satt en tagg som rispat mig.
 Tag detta som en varning, akta dig!
 Här är stiletten kyssens nära frände.»

Den andre stod förvånad: »nå minsann!
 Det var Olympia, förtrollerskan,
 Hvars prakt och fågring hela Rom förblända.
 Olympia, med furstar för sin fot!
 En nick Fortuna gett dig från sitt klot —
 Den lösta locken får du fatt kanhända.

»Ryck ej på skuldran! Större under händt.
 Man hviskar hon är kejslerlig agent,
 Och mäktig är hon som beskyddarinna.
 Jag känner en, hon gjorde till markis —
 Och om man ej på sådant sätter pris,
 Är hon dock alltid Romas skönsta qvinna.»

Men Dahlberg log: »jag är en svensk soldat
 Och gäfvé alla söderns markisat
 Och dess hetärer och dess herradömen,
 För att få se ännu en ärlig gång
 De fina välska herrarne på språng,
 Som jag dem sett vid Jankowitz i Böhmen.

»Godnatt Cronstjerna! Tänk på mina ord,
 Tänk på ditt namn och på vår gamla nord!» —
 Till sitt kvarter han ensam stälde färden,
 Sitt ritstift återfann och om en stund
 Sitt hårda läger och sin ljufva blund,
 Med bibeln och sitt svärd vid hufvudgården.

II.

»Hej, muntert lif och lustig karnaval!
 Upp med dig, eremit, och kom på bal,
 Jag stjelper annars bläckhornet i boken!
 Der ligga mask och mantel från i går,
 Nå fort, att ej den sköna vänta får —»
 Så larmade den vilde unge token.

»Du säger, att du re'n fått nog se'n sist;
 Adjö då, tråkige herr moralist!»
 Han ropade och ryckte till sig kappan —
 »Jag svär att skämma din reputation
 Och i den här agera din person!
 Farväl!» — Som blixten var han utför trappan.

Ja, Dahlberg hade re'n fått mer än nog
 Af denna yra, som ej ände tog.
 Nu vill han resa — hans beslut är fattadt.
 Ifrån sitt sällskap säger han sig fri;
 Åt karnavalens fantasmagori
 Förliden natt han sista gången skattat.

Likt fjerran toners brus det ännu gnyr
 Uti hans öra, ännu tanken styr
 Sin väg bland hopar, ystra, glädjedruckna.
 Ån ser han dyka upp ur maskers haf
 Den fagra fresterskan, som rosen gaf,
 Med krumma horn bland lockarne förstuckna.

Från hennes läppar ljöd som trolsk musik:
 »Jag älskar dig, jag gör dig stor och rik!»
 För kärt kanske den sköna bort han stötte,
 Ty då i vimlet åter hon försvann,
 En afskedsblick, der genom masken brann
 Ett oförsonligt hat, hans öga mötte.

På minnets envishet till hälften vred,
 Han sätter sig vid arbetsbordet ned,
 För tankarne den bästa hvilostaden.
 I dessa papper ligger sammanförd
 De långa mödors fåfängt mogna skörd.
 För resan ordnar han de strödda bladen.

Det bär mot nord. Han finner sig för god
 Att lefva fritt hos adligt öfvermod,
 Som tydligt visar, att han ej är nödig.
 Ur junkerns börs, då snart de skiljas åt,
 Han ärnar icke taga mot en plåt
 Af resehjelpen, lofvad öfverflödlig.

Alltså mot nord! Han skall nu vända dit
 Med frukten af sin obemärkta flit,
 Med planer till palats, han ej skall bygga,
 Till härtåg, hvilka han ej leda skall,
 Till fästningar, som ej det blir hans kall
 På Sverges gräns att mura klippfast trygga.

Men lika godt! Långt hellre okänd gå
 Och bygga slott och fästen i det blå
 Och drömma luftig storhetsdröm — på svenska,
 Än att på verklighetens skådeplats
 Beundrad timra skimrande palats
 Som tjenare hos herrar utomländska.

Det knackar på hans dörr. »Holla, hvem der?»
 Ett viktigt bref med stort sigill det är,
 Af posten bragt på särskild anbefallning.
 Han öppnar det och skiftar plötsligt färg:
 Ett bud från sjelfve Arvid Wittenberg!
 Han läser det med blodet högt i svallning.

Marskalken skref: »med freden är förbi,
 Från Pommern in i Polen bryta vi,
 Sitt land får ingen lemna nu i sticket.
 Ert stora värde känner kungen väl
 Och ämnar er ett ansvarsfullt befäl.
 Ni är nödvändig. Res på ögonblicket!»

Det var en nordanvind i detta bref,
 Som med sin friska ande sönderref
 Det qvalm, som tungt kring Romas kullar hängde.
 Ut i Italiens yra karnaval
 Det var en svensk kavalleri-signal,
 Som smattrande igenom sorlet trängde.

Det stormade i Dahlbergs krigarbröst,
 Det var det gamla fosterlandets röst,
 Som talat till sin trogne son: »var färdig!»
 Till kyrka vardt det enkla arbetsrum,
 Han låg på knä med blick af tårar skum:
 »I lif och död dig, moder, alltid värdig!»

Och nu till verket! Sverge gett appell.
 Det gäller snöra ränseln re'n i qväll
 Och så i första gryningstimmen resa.
 Till Cronstjerna ett skriftligt afsked än:
 »Vi hafva krig. Far hem, blif man igen!
 Här dväljas endast dådlöshet och nesa.» —

Då hvarje gata än var menskotom,
En vetturin i traf for ut från Rom.
Det bar mot nord på morgontöcknig bana.
I eld och purpur solens klot steg opp,
Scirocco-dimman kring Soractes topp
Vek undan för en kraftig tramontana.

Men djupt i staden höll sig dimman qvar,
Som skylande för dagens ögonpar
Det hemiska minne, natten efterlemnat.
Uti en gränd låg sträckt en okänd man,
Inunder kappans veck hans blod förrann
Ur sår, som hämnden åt en annan ämnat.

Olof Rudbeck.

Till C. D. af Wirsén.

Ol^olaus Rudbeck, så kallades han,
De lärde herrarnes öfverman,
En hjesse på Upsala-slätten.
I katedralen båd' chor och hvalf
Af genljud skalf,
När han tog upp psalmen, den väldige jätten.

Vid Fyris bragte han allt å ban.
Hvad göras skulle han gjorde i sta'n
Som lärosätets kurator,
Och vivat ljud från de ungas led
Hvarhelst han skred,
Den höga gestalten, på leriga gator.

Och kom han på fädernas samlingsrum,
Som skeppet bland vikande böljeskum
Han gick mellan böjda hjessor,
Med viljekraftens och snillets rätt,
Som den der lätt
I hvar fakultet kunde dugt till professor.

Som medikus var det han först steg opp,
Och lymphans gångar i menskans kropp
Han blottat för vetenskapen;
Stred om sin upptäckt mot Bartholin
På vred latin,
Som Carl emot Fredrik med ljugande vapen.

För allt han räckte — han delte vård
 Åt vettets växt i Athenes gård
 Och liljans i örtesängar.
 I toner ändades mödans dag —
 I sångmörs lag
 Den hvilande Herkules lekte på strängar.

Så hade han sysslat med många ting;
 Men rastlös tanke, som irrat kring
 Att pejla, forska och fråga,
 Fick samlad hela sin spridda glöd,
 Som sken och sjöd,
 Till sist i en allt beherskande låga.

Den hette Sverige. Du nya tid,
 Som hånar hans drömmar, glöm ej dervid
 Att namnets klang var en annan,
 Då än från Leipzigs och Warschaus dar
 Den minste bar
 Af gloria liksom ett skimmer på pannan.

Den svenske studenten i sliten drägt
 Bland fina främlingar trädde käckt
 Till tysk och holländsk kateder.
 Ett enda ord gjorde grinarn stum —
Romanus sum!
 På yppersta bänken slog svensken sig neder.

Och svensk var Rudbeck som ingen mer.
 Det gamla landet, der mången ser
 Ett bördornas karga rike,
 För honom var det bland snö och is
 Ett paradys
 Med mjölk och med honung, ett land utan like:

Det forna Atlantis med dygd och mod,
 Der menniskoslägtets vagga stod,
 Ett urhem för ljus och bildning,
 Der hugstore siare vuxo opp
     Vid Fyris' lopp,
 Då Hellas ännu låg i natt och förvildning,

En bågare bräddad af styrkans mjöd,
 Som svämmande gjutit sitt öfverflöd
 Af Cimbrer och Göter kring verlden —
 Från dem och till Lützens blå brigad
     Hvad ändlös rad,
 Som Svithiod sändt ut på den strålande färden!

Berusad af drömmen om sagans land,
 Så svärmaren skapade efter hand
 Ett chaos af dårskap och snille,
 En bild af Manhem så fram han bar,
     Ej som det var,
 Men så som den blindaste kärlek det ville.

En skatt för lekman liksom för klerk,
 På hyllan tronade Rudbecks verk
 Hos bibeln med silfverknäppen.
 Det lästes af konung och karolin,
     Och bifallsmin
 Om smala mustascherna spelte på läppen.

Och folket jublande gick i god
 För diktens sanning — det kostat blod
 Att träda drömmen för nära.
 Ett nyktert tvifvel, om hviskadt blott,
     Var högmålsbrott
 Mot Svears och Göters uråldriga ära.

Ty hvarför tvifla? Med Carls drabant
 Starkodders minne vardt åter sant
 Vid Narva, i blix och dunder,
 Och fabelns herrlighet gick igen
     I kunglig sven,
 Vid aderton år re'n en saga, ett under.

Nu Rudbeck sjelf var gammal och grå,
 Men rak och oböjd han stod ändå
 I aftonens tynande dagrar,
 Och flägten, som lekte kring gubbens kind,
     Var segervind
 Helt varm ifrån söder med dofter af lagrar.

Än majestätisk han skred som förr
 Vid orgelbrus genom dömens dörr,
 Han skred bland de stores grifter.
 För honom templet tillsammans band
     Hans Gud, hans land,
 Hans tro och hans älskade hjeltars bedrifter.

Och stum derute han kunde stå
 Och se dess torn i det matta blå
 Med qvällsol på koppartinne,
 Som ginge hans tankar kring minnets hem
     På vakt för dem,
 Som slumrat från bragder i marmorn der inne.

Sjelf var han ej färdig att söka frid;
 Uti hans Atland, hans lefnads id,
     Det fattades ännu mycket.
 Af hans berömmelses monument,
     I bild och pränt,
 Der lågo än delar och väntade trycket.

Så satt han en afton vid egen härd
 Bland hopade skatter ur forntidsverld,
 Klenoder för själ och öga.
 I handskrift verket låg helt till reds —
     Han var till fredsl!
 Allt annat i lifvet betydde nu föga.

Men tyst — ett anskri, ett väktarrop!
 Med brådslande fötter en uppskrämd hop
     Utefter gatan hörs trampa.
 Ett eldsken ger dag åt de mörka hus,
     Och i dess ljus
 Förlorar sig skimret af forskarens lampa.

Se, lågan växer — med prasslande brak
 Hon föres af vinden från tak till tak,
 I kojor näring hon finner.
 Det är ej nu några gårdar mer,
     Ej ett kvarter,
 Nej, jemmer och skräck, det är staden som brinner.

Det herrliga templet i götisk prakt
 Än bryter den rasande brandens magt,
 En klipp-ö i haf af lågor.
 Som nödrop sänder det klockors skall
     Kring Fyrisvall,
 Kring dagsljusa slätter och rodnande vågor.

Re'n slicka flammor båd' torn och skepp.
 Hvem vrider rofvet ur härjarns grepp?
 Hvem djerfves att lifvet våga?
 Hvem tar befäl öfver rådvill här?
     Det Rudbeck är,
 Den starke, som låga kan sätta mot låga.

På Gustavianum, i brandens tjut,
 Sin post han valde — här höll han ut,
 Fast hettan glödgade plåten.
 Han ledde försvaret med fältherrblick
 Och hjelteskick,
 Så sjelfve kung Carl skulle varit belåten.

En klagan höjdes ur folkets brus:
 »I Svartbäcken brinner professors hus!»
 Hans stämman med tordönsstyrka
 Ljöd klar tillbaka ur rök och qualm,
 Som förr hans psalm:
 »Mitt hus kan få brinna, men icke min kyrka!»

Hon brann icke heller. Han seger vann
 I strid med härjaren man mot man
 Att minnenas tempel värja.
 Den väldiga stommen stod oskadd kvar,
 Fastän dess par
 Af prunkande spiror ej stått till att berga.

Men så var ock segrarens styrka slut.
 Ur Gustavianum han fördes ut
 Med svedda kläder och lockar,
 En bruten gubbe med slocknad röst
 I kraftlöst bröst,
 Han bars bland ruiner och kolande stockar.

Åt sidan hopen steg vördnadsfull,
 Då till en koja vid Svartbäckstull
 Sin kosa nu tåget styrde.
 På vägen Rudbeck fick se sitt hus —
 En hög af grus!
 I askan af Atland än gnistorna yrde.

Hans lefnads gerning var ett fragment,
 Hans ryktes tempel till stoft var brändt,
 Atlantican kom till korta.
 Det svälde en tår bak hans ögonlock;
     Han log ändock —
 Den flygtiga skymten af svaghet var borta.

Han lyfte sitt hufvud, han såg sig kring,
 Han fann sig i sina studenters ring,
 På trofasta armar bäddad.
 Hans läppar hviskande rörde sig:
     »Stor sak med mig!
 Men kyrkan, den riksens klenod, hon är räddad.

»Mitt eget verk det är grus och mull,
 Men Sverge, det vet jag, slås ej omkull,
 Och därför jag tryggt kan flytta.
 Om blott min kärlek — jag har ej mer —
     Står upp i er,
 Så har gamle Rudbeck dock lefvat till nytta.»

Välsignande sträckte han ut sin hand:
 »Gud skydde Carolus och vårt land,
 Och, gossar, farväl med eder!»
 I dörren ännu han afsked bjöd,
     Och vivat ljöd,
 Men sakta, helt sakta, ur vikande leder.

I Ryssland.

Den ryske bonden lemnat sin plog
Och lurar med hand på hane.
Ett skott ur löfven i skymmande skog
Blir svenske kungens bane.

Se'n soluppgången de dragit förbi,
De långa, mörka kanoner,
Med blanka kyrasser gult rytteri,
Till fots de blå bataljoner.

På blöta vägar vid hästars tramp
De tunga vagnarne rassla,
Der skramlar betsel, der klirrar pamp.
Och qvistar knäckas och prassla.

Vid eftertruppen, der faran är,
Och bakhåll på snåren glänta,
Der följer Carl sin tågande här,
Der är han säkrast att vänta.

Gif akt, der spränger en smärt och lång
Gestalt, som fienden känner.
Liksom en kattlo hukad till språng
Sin hane bonden spänner.

Vid ögat redan han bössau höll,
För hjelten rågadt var måttet,
Då i det samma ett höstlöf föll
För sigtet och hindrade skottet.

Bland bladen drog en isande fläkt,
Som komme Vintern, den kalla,
Som sade dess susande andedrägt:
Än får ej den mäktige falla!

Först vill jag andas frost på hans krans
Och rost på hans härdade klingor,
Först vill från steppen jag hemta till dans
De hvita, yrande flingor.

Hans fall på ärans och segerns höjd
Ej båtade Ryssland, mitt rike;
Först måste jag bädga i snön med fröjd
Den här, som ej hade sin like.

Stenbocks kurir.

Är det den vilde jägarn,
Som sätter af i sträck?
Ur stugan tittar bonden
Med undran och med skräck.
En mörkblå ryttarkappa
Som i en blixtn han ser,
Pistoler, elghudskyller —
En kronans officer.

Stortidender för visso
Den för, som har så brådt.
»Gud hjelpe oss, med dansken
Har säkert slaget stått!»
En ängslig fråga, vågad
Af gamle fader Lars,
Bak den försvunne ryttarn
I tomma rymden bars.

Han redan är långt borta
Liksom en skjuten pil,
Ännu i natt han hinner
Väl några goda mil.
Ej ro, ej rast, ej hvila,
Så heter hans paroll,
Och efter honom stupat
En häst för hvarje håll.

Af Skånes våta lera
 Hans drägt är fullbestänkt,
 Ur Smålands gråstenshällar
 Hans fåle gnistor sprängt,
 På Roxens tårda isar
 Han nyss för lifvet stridt,
 Bland Sörmlands hala backar
 Nu brusar fram hans ridt.

Den forne nummerhästen,
 Af skum och blod betäckt,
 Tycks gripen af en ifver
 Med ryttarens i slägt.
 Han också stått i ledet
 Och offrar glad sin hud
 För att i morgon bära
 Till Stockholm Stenbocks bud.

Ja, vissten I det bara,
 I Sverges spridda tjäll,
 Der bön om seger sändes
 Med psalmen upp i qväll!
 I djupt försagda hjertan,
 Ja, anaden blott I,
 Hvad dessa hofvar sade,
 Som dånade förbi! —

För första gång på länge
 Göt Mars-sol ut sitt gull
 På Stockholms stad, då vakten
 Fick brådt vid Södertull.
 »Kurir ifrån gref Stenbock!»
 Upp flyger bommens slå
 För ryttaren och hästen,
 Halfdöda båda två.

Vid Slussen störtar skymmeln,
 Han mäftar icke mer.
 Till fots den trötte krigarn
 Till slottet sig beger.
 För kungahuset har han
 Ett krutröksvärtadt bref,
 Som generalen lutad
 Mot sadelknappen skref.

I borgen bygd af Wrangel
 På Ridderholmens ö,
 Med flygeltornens rundlar
 Vid strand af Mälarsjö,
 Fru Hedvig Eleonora,
 Den höga ättemor,
 Ett stöd för Carlar trenne,
 I sorg och oro bor.

Hur har i ångest fordom
 Hon vakat mången stund,
 Då maken stred vid Warschau,
 Då sonen stred vid Lund!
 Sist ljud i hennes öra
 Pultavas dunderskall;
 Det bud härnäst hon väntar
 Kan vara Sverges fall.

I sitt gemak hon sitter,
 Den gamla drottning god,
 Sondottern, stolts Ulrika,
 Står stel liksom en stod.
 Ett enda ord ej kommer
 Från Pfalzisk underläpp,
 Och hela hofvet tiger.
 Man hör blott urets knäpp.

Men hvilket sorl i trappan!
 Nu dörr på dörr slås opp.
 Fontanger och peruker
 En hviskning genomlopp.
 En kammarsven förkunnar:
 »Kurirn, ers majestät!»
 Med vördnad träder hofvet
 Tillbaka några fjät.

Af två drabanter ledes
 En halft afsvimmad man,
 I tunga ryttarstöflar
 Med möda vacklar han.
 Hvert steg på golfvet lemnar
 Ett spår af Sverges jord.
 Han bjuder till att tala —
 Då tryta sans och ord.

Med lugn på skrynkelig panna,
 Men dödsblek som en hamn,
 Den ädla fru sig reser
 Ur kronprydd länstols famn.
 »Sitt, herr kornett!» hon säger,
 Och hofvet skåda får
 En syn förutan like:
 Han sitter och hon står.

Hon vinkar — och in bäres
 En mächtig dryckes-mugg,
 Der hög i drifvet silfver
 Kung Carl ses skifta hugg.
 Det rhenska vinet perlar
 Vid kannans blanka rand;
 Hon räcker den åt krigarn
 Med stark, fast åldrad hand.

»Som braf soldat, det ser jag,
 Er pligt I redligt fyllt,
 Af mig och af oss alla
 I tacksamhet förskyllt.
 Tag detta som ett minne ---
 Drick först er konungs skål
 Och låt oss sedan höra
 Er sändnings föremål.»

Hans läppar knappast fuktats
 Af drufvans gyllne blod,
 Förr'n till hans kinder strömmar
 Ånyo lifvets flod.
 Han stiger upp, gör ställning —
 Till alla svenska bröst
 När lik en ängels stämma
 Den enkle krigarns röst.

»Den sista Februari
 Vi med den Högstes magt
 Vid Helsingborg i drabbning
 Vår ovän nederlagt.
 Vi ha troféer, fångar
 I flera tusental,
 Som närmare här skrifver
 Vår tappre general.»

Den gamla Carlamodren
 I tårar strålar blid:
 »Nu låt Din tjenarinna
 Få fara hem med frid!»
 Bland snyftningar af glädje,
 I högljudd jubelchor,
 Prinsessans anlet ljusnar,
 Hon liknar då sin bror. —

Derutanför kring slottet
 Re'n mängden böljar tät,
 »Victoria!» och »Stenbock!»
 Det som ett tordön lät.
 »Som Gideon han fäktat,
 Den riksens trogne jarl!
 Nu bytes sorg i lycka,
 Nu få vi hem kung Carl!»

Allt djupare på torget
 Sig skockar folkets hop.
 »Vi vilja se kuriren!»
 Så hörs ett allmänt rop.
 När borgens port upplåtes
 Och äntligen han röjs,
 Af hundra armar fattad,
 I luften strax han höjs.

En storm af frågor susar
 I samma andedrag,
 En hvar vill veta mera
 Om denna stora dag,
 Der spörjes mer än tio
 Att svara på förmått,
 Om Burensköld och Dücker
 Och om »geschwinda skott».

Och han, som budet bragte,
 Det gäller honom ock.
 Man kyssa vill hans händer
 Och röra vid hans rock.
 Är det en herrlig seger,
 Hvars make icke sports,
 En sådan ridt ej heller
 I mannaminne gjorts.

Från arsenalen dundrar
Med jemna mellanrum
Den åska, hvilken verlden
För alltid trodde stum;
Och alla hjessor blottas,
Då segerfröjdens tolk,
S:t Gertruds klockspel, ringer:
»Nu tackar Gud allt folk!»

Stenbock vid svarfstolen.

Det är så skärande kallt i qväll,
Och frosten på gallradt fönster
Deruppe i Frederikshavns kastell
Har ritat sällsamma mönster.
En skog af finaste uddar och spjut
Hon smider i silfradt glitter,
Liksom till täflan hon manade ut
Den fånge, vid svarfstolen der sitter.

I lampans flackande, gula sken,
Som rörs af vinddrag derinne,
Han snider ur hvitaste elfenben
Ett drömslott med tandad tinne.
Då tanken vändas i frätande sorg,
Och lifvet är tröstlöst mulet,
Han flyr till drömmarnes leksaksborg
Och drejar det snurrande hjulet.

Den hand, som svingade Sverges svärd
Och härar till seger fick föra,
Nu sysslar magtlös och febertärd
Med sköraste dvergagöra.
Belägradt, lutar hans land till fall;
Bak ramlande murar det strider.
Dess bröstvärn springa med knall på knall —
Men fången han drömmar och snider.

En borg han reser ur vallens ring
 Der Svea tronar i lycka,
 Och dotterstäderna rundt omkring
 Som sköldar tinnarne smycka.
 Här, Alt-Stettin, är din grip att se,
 För Wismar är buffelns änne,
 Der Revals lejon, de trogna tre,
 Och Rigas nycklar, de tvänne.

Du byggnad af snille och hjeltemod,
 I svenska bröst oförgätlig,
 Som sammankittats af trofast blod
 I sekler med möda omätlig,
 Du Carlars kärlek, Gustavers hopp,
 Du Svea-välde i norden,
 I fångens dröm byggs du åter opp,
 Se'n du har grusats på jorden!

Men lyckans likasom svarfstolns hjul
 Kan ännu en gång sig vända,
 Och ännu kan fana blå och gul
 Gå fram till seger måhända.
 Än lefver kung Carl. Sin goda sak
 Han värnar med värjan i handen.
 Ett åskmoln, laddadt med blix och brak,
 Han står på den skånska stranden.

Der blickar han ut öfver Sundets våg,
 Som hastigt lade sig frusen,
 Och leder mot isen ett hotfullt tåg
 Af bussar väl tjugotusen.
 Blott kölden håller sig lika skarp,
 Ett ram-tag vill lejonet måtta
 Och griper så i ett väldigt varp
 Kung Fredrik, hans stad och hans flotta.

Hur noga från kunskap derutifrån
 Den fångne fältherrn man stängde,
 På vägar, som bjödo bevakning hån,
 Ändock till hans öra det trängde:
 Han vet, fast sluten i fängslets famn,
 Hvad häpna ryktet förkunnar,
 Den nyhet, det åkslag, som Köpenhamn
 Upprepar med tusende munnar.

Han vet det. Kanske i morgon re'n
 Får Sverges öde förvandling;
 Hvad fången leker i elfenben,
 Det utför kung Carl i handling.
 En ring i det stora förbundets ked
 Ett lyckligt svärdshugg kan bräcka —
 Då lossna de andra. Rädning och fred
 Är vinsten — vill kölden blott räcka.

Ett häfdens jätteblad, hvitt ännu,
 Är Sundets snöfält det vida.
 Han ser det — han hör hur i takt och tu
 De blå bataljonerna skrida.
 Hör, trummor och valdhorn! Han känner igen
 Den marsch, som klingar ur dimma:
 För Dalarnes gossar han diktade den
 Vid Narva en gryningstimma.

De nalkas. Han ser dem, han känner dem väl,
 De trogna, skyllrande leden,
 Som helsade honom ur folkets själ
 I krutrök på Ringstorps-heden.
 Sitt namn och segerns han hörde än
 De döendes läppar stamma.
 Här komma de åter i andra män,
 I nya och dock de samma.

Det är ju de samma ögon blå,
 Den samma hvitgula luggen
 Och samma seniga armar också,
 Som gett de förfärliga huggen,
 Då luften af smatter och hurra var full,
 Och rader af röda rockar
 I rusande anlopp stångades kull
 Af Smålands raggiga bockar.

Men i ett nu han förgäter allt —
 Hur stormande hjertat klappar
 Inför en reslig och smärt gestalt
 I rocken med messingsknappar!
 Mot pampen lutad, på gammal sed
 Kung Carl sin hand honom räcker,
 Och böjd öfver elghudshandsken ned
 Med kyssar han handen betäcker.

Han känner hur afund har skött sitt spel
 Hos hjelten den fångne att svärta,
 Hur lömskt de uttydt hvart menskligt fel,
 Förtalat hans redliga hjerta.
 Ett enda ord är tillräckligt strax
 Att väcka de flydda tider:
 »Måns Bock, du gamle Måns Lurifax,
 Så fick jag dig åter omsider!»

Så drömmer den fångne. Hjulet står still,
 Han lefver bland blåklädda troppar.
 Det bräddfulla hjertat blott brista vill,
 På kinden så varmt det droppar.
 En vindstöt — i fönstret en hvinande skräll!
 Ur sina syner han spritter.
 I fångslet på Frederikshavns kastell
 Allena vid svarfstoln han sitter.

Till verkligheten han åter kom
Vid lampans flackande flamma.
Derute vinden har kastat om,
Och kölden bröts med det samma.
På Sundet en plötslig töväderstorm
Nu rifver isbron den vida,
Och regnet plaskar uppå platform,
Der taktfast patrullerna skrیدا.

Ack, Stenbock behöfver ej veta mer.
Det luftsloft, han byggde i natten,
I dessa skurar störta det ner,
Det vardt till vatten, till vatten!
Det skimmer af lycka, som lyste opp
I mörka, förtviflade tider,
Är sakta slocknadt i regnets dropp —
Men fången, han drömmer och snider.

Han snider ur hvitaste elfenben
Ett drömsloft med tandad tinne,
Der Svea tronar i ärans sken
Orubbligt i sönerns minne.
Då lifvet likt nattgammal is bedrar,
Som ute på fönstret gråter,
Står minnet lika strålande kvar —
Och svarfhjulet snurrar åter.

Brandklipparen.

I.

Det var då Decembersnön kring Lund
I rödaste tö försmalt,
Det var i den yttersta nödens stund —
På spel stod seger, stod allt.

Den elfte Carl i sin kämpakrets
I fäktandet främst var med,
Hans krona hängde på värjans spets,
Der lifregimentet stred.

Brillant, en skänk ur kung Ludvigs stall,
En häst för parad och ståt,
Förmådde ej mer vid trumpeternas skall
Att bära sin herre framåt.

En annan fåle i hast fick tas;
En ryttare sprang af sin häst:
»Tag Blacken — han är blott af bonde-ras,
Men står sig båd' längst och bäst.»

Den kung, som trofast med folket gick
Att värna sin ärfda grund,
Sin stridshäst också af folket fick
Till tecken på fast förbund.

Det var en syn för de djupa led,
Då glad, efter vunnet slag,
Kung Carl den löddrige klipparn red
På denna sin hedersdag.

Kring land och rike blef klipparn känd
Från samma berömda strid,
Hans breda bringa, hans starka länd
Ej tjente sämre i frid.

Till nejder, der midnattsolen brann,
Till Skånes böljande slätt
Han rastlöst förde den enkle man,
Som mente så väl och rätt.

Var veld å färde, fick bonden ej sitt,
Drog fogde en sveklig vinst,
Då hördes den blackige klipparens ridt,
När brottet det anade minst,

Och höjdes i natten ett vådelds-rop
På stadens fjermaste malm,
Han sågs i det släckande gardets hop
Bland brakande bjelkar och qvalm;

Och då han nu var en hufvudfigur,
Se'n gammalt, i eld och brand,
»Brandklipparen» nämndes det trogna djur
Utöfver allt Sverges land.

II.

Det var vid Kungsör på sin säkra rygg
En sexårig prins han bar.
Hans gnäggning sade: du lille, var trygg!
Jag tjenar dig som din far.

Men liten blef stor. En reslig sven,
Hvars sextonde år gick in,
Som herre och kung öfver svenske män
Tog arf efter fader sin.

Det arvet var trohet hos stora och små,
Var styrka, välmagt och fred
Och lydiga skuldror att hvila uppå
Och slutligen Brandklipparn med.

Slet klipparen ondt hos sin förre kung
Vid nattlig vådeld ibland,
Hos sonen vardt tjensten först riktigt tung,
Då ropet skallade: brand!

Ty var det ett enstaka hus förut,
Som kräfd e en släckande flod,
Nu brann det i sjelfvaste rikets knut,
Och der måste släckas med blod.

Så klädde sig folket i krigarskrud,
 Bantler öfver rocken blå,
 Gick mangrant ut på en ynglings bud,
 Och klipparn han följde också.

Nu gällde det bara gå blindt framåt
 Emot en beväpnad verld
 Och vada i blod på hvar okänd stråt,
 Som Carl pekat ut med sitt svärd.

Och namn som Clissow och Holofzin
 Bar ryktet andfådt kring jord,
 Och barnen derhemma lärde in
 De konstiga främmande ord.

Hur kriget slukade tropp på tropp,
 Ej spordes knot eller knyst.
 I luckorna ryckte blott nya opp
 Och skyltrade lydigt och tyst.

Brandklipparen frågade ej: hvarthän?
 Och ännu mindre: hvarför?
 Men trafvade friskt bland snön i Ukrän
 Som på sin äng vid Kungsör.

Från segerns förstfödde son till sist
 Tog lyckan tröttad sin hand;
 En här, förtunnad af köld och brist,
 Förblödde på Worsklas strand.

Omkring sin hjelte slöto de blå
 En ständigt glesnande mur,
 Ej död, ej trældom de aktade på,
 Blott han komme lyckligt härur.

»En häst, en häst att rädda vår kung
 Ur hängbår krossad och stjelpt!»
 Brandklipparen kom öfver rökhöljd ljung,
 På honom kungen vardt hjälpt.

Med blickar och gnäggningar sade han till:
 Än kraft i senorna fins.
 Vår sårade herre jag akta vill
 Som fordom min lille prins.

Till turk och hedning nu färden bar.
 Bak Dnieperns brusande flod
 Brandklipparn med kungen i godt förvar
 På räddande stranden stod.

Snart lyste mot Carl och hans trogne häst
 Halfmånen på Benders torn,
 Och Sverges kung blef sultanens gäst,
 Och klipparn fick turkiskt korn.

Men hufvudet hängde, han sågs försmå
 Ett foder af läckraste smak —
 Han hade ej vant sig beskydd att få
 Och kost under främmande tak.

Mot konungens händer han strök sig lent,
 Och ängsligt hans gnäggning ljud:
 Säg, skola vi så blifva borta rent
 Från Sverge och Sverges bröd? —

Den länge sitter vid andras bord
 Från ljuf omsider blir led,
 Och på sin trotsige gäst från nord
 Blef turken slutligen vred.

Se'n först med lämpor han gjort försök,
Den krumma sabeln han drog,
Och klipparn stod åter bland eld och rök,
Och kungen han högg och slog.

Det var blott ett afskeds-skämt, en lek
Just efter kung Carls natur,
Och paschan sjelf steg baklänges blek
Ur lejonets farliga bur.

Brandklipparn gjorde som sin monark:
En turkisk häst kom för när,
Men strax af jernskodda hofvar en spark
Han fick sig för sitt besvär.

III.

Kung Carl kom åter ur österns band.
Hans länge förmörkade sol
Ånyo blodröd vid himlens rand
Steg, färgande nordens pol.

Att blåsa på krigets slocknande härd
Han red genom dag och natt.
För sådan herre och sådan färd
Var klipparn för gammal och matt.

Det var vid Lund. På de vida fält
I rader blänkte gevär.
Den tolfte Carl upp till mönstring stält
Sin yngsta, sin sista här.

Han fann ej de solbrända bussar mer
Med muskler gjutna i jern,
I gossar, som tyngdes af vapnen ner,
Såg Sverige sitt hopp och värn.

Ur landets hjerta en hviskning steg:
Se här mina sista barn!
Hvem plöjer min åker, hvem sår min teg,
Hvem tröskar och kör till qvarn?

För fyrti år se'n på samma slätt,
Som här ditt öga kan se,
O kung, jag lofvat mig helt åt din ätt,
Nu har jag ej mer att ge.

Kung Carl fick höra ett långsamt tramp,
Såg Hultman, sin gamle lakej:
»Hvad leder du der för en ömkelig kamp,
Ty Blacken är det väl ej?

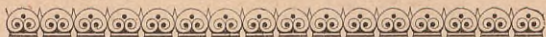
»Jo, sannerligen är det ej han . . .
Välkommen, gossen min, hit!
Jag undrar, om ännu du trafva kan?
Du kunde det sist i Turkiet.»

Kung Carl i sadeln svängde sig opp:
»Nå, känner du slätten vid Lund?»
En darrning flög genom klipparns kropp,
Han segnade ner mot grund.

En sakta gnäggning han från sig gaf,
Det låg en klagan deri:
Jag mägtar ej mera — herre, sitt af!
Jag tror att det är förbi.

Kung Carl stod tankfull en lång minut:
»Hvad, Blacken oss öfverger,
Då våra mödor rättnu få slut
Med ära i norskt kvarter!»

Nu dånade trummorna öfver hed;
Mot himmel blygrå och kall
Försvunno i fjerran de mörka led —
De drogo till Fredrikshall.

På Vernamo marknad.

Vid Vernamo på marknaden
En aftonstund det var,
Då Per och Kersti bytte ring
Som troget fästepar;
Se'n skildes de att taga tjänst,
Enhvar med mod och hopp.
»Om sex år ses vi här igen» —
Så hade de gjort opp.

Och Per han kom till kyrkherrgåln.
Fastän hans tjänst var sträng,
Så slapp han att gå ut som knekt --
Man tar ej prestens dräng;
Och Kersti hos befallningsmans
Fick sköta plog och harf,
Som blifvit qvinfolksgöra nu
I Carols tidehvarf.

I sina träskor gingo de
Den tunga mödans stråt
Och rörde aldrig af sin lön
En enda kronans plåt.
»Om sex år», så det hette jemt,
»Då blir det annat slag,
Då ha vi sparat samman nog
Att bygga hjonelag.»

Och tiden skred med snäckans fjät
 Evinnerligen lång,
 På många månader ibland
 De tu knappt mötts en gång.
 För dans och lek var ingen böjd
 I dessa sorgens år,
 Men efter väntans mulna tid
 Vardt sjette gången vår.

Af ljuffig oro brunno då
 Båd' ungersven och mö,
 Från alla hagar kom en doft,
 Det glittrade på sjö.
 Utaf ett vårregn tvagen nyss
 Den späda grönskan log,
 Och göken gol för fästefolk
 Långt hän i dunkel skog.

Den arma svenska jorden nu
 Sig gjorde riktigt grann
 Och sken som utur tårar upp
 Till lust för fattigman
 Och strödde glada färgers prål
 Längs hvarje dikes-vall,
 Liksom i vintras aldrig smältt
 Ett skott vid Fredrikshall.

Vid Vernamo på marknaden
 De möte stämt, de två,
 Bland magra stutar var ej svårt
 Hvarann att hitta på;
 Med rörelse och köpenskap
 Det jemmerligt gått ned,
 Fastän det sports att herrarne
 Snart skulle göra fred.

Men prestgårds-Per han hade mynt
 Och var så morsk och käck,
 Och slantar hade Kersti ock
 Uti sin kjortelsäck.
 Med ögon strålande af fröjd
 De satt sig i en vrå
 Och klingade med pengarne
 Och hviskade som så:

»Nu vännen lilla» — sade Per —
 »Är jag min egen karl
 Och kan ta upp ur ödesmål
 Det torpet efter far.
 Med nitti daler fick jag ut
 Min lön i kyrkherrgåln —»
 »Och jag har sexti», Kersti sad',
 »Då står man sig i Småln.

»Men hör du Per» — från Kerstis drag
 Här leendet försvann —
 »Den sortens pengar, som vi fått,
 Jag aldrig lika kan.
 De kallas nödmynt, säger folk,
 Och det är visst och sant
 Det kostat nöd att skrapa hop
 Den styfvern slant för slant.

»Men det är bara koppar, Per —
 Med Görtzens gudar på
 Och namn, som ingen kristen själ
 Kan lära sig förstå.
 Jag vore nöjd, om pengarne
 Blott bure kungens bild —
 Tänk Per, om smulan, som vi ha,
 Rakt skulle gå förspild!»

»En stolla är du, Kersti lill!
 Mig klockarn bättre lärt:
 Det är den höga kronans mynt
 Och guld och silfver värdt;
 Och denne krigsman, som du ser,
 Med lejonet bredvid,
 Så flink och färdig, är kung Carl
 Just som han drog i strid.

»Nog är det rätta pengar du,
 Det har ej någon nöd!
 Ej kronan tar med svek och list
 Från fattigman hans bröd.
 Kom nu, så gå vi gladeligt
 Att köpa till vårt bo
 Båd' slef och gryta, tösen min,
 Och först och sist en ko.»

I marknadsbråket vandrade
 De tu med muntert mod
 Och tittade och prutade
 På allt från bod till bod.
 Då skar igenom folkets sorl
 En röst af välkändt ljud . . .
 Hos Per och Kersti klack det till —
 Här kommo onda bud.

I rock af blanka knappar prydd,
 Med embets-näsa röd
 Och stämman barsk, klef länsman fram
 Och allmän tystnad bjöd.
 Han öppnade ett tryckt plakat,
 Och hastigt rundt omkring
 Slöt sig med häpna anletsdrag
 En stum åhörar-ring.

Det var med *alldenstund, ithy*
 Och mer af samma sort
 Ett kungligt bref, der mening
 Så kunde fattas kort
 Att kopparbiten, som i går
 För daler gått och gält,
 Numera gälde ingenting —
 Och så var det bestäldt.

Så gruffig dom i förstone
 Ej Kersti fullt förstod:
 »I nåder slöts ju skrifvelsen,
 Och drottningen är god!»
 Men Per, som stod der blek, begrep
 Omsider denna nåd:
 »Ack nej du Kersti, stackars tös,
 Här fins ej någon råd.» —

Vid Vernamo på marknaden
 Det var en aftonstund,
 Der vandrade ett fästepar
 Med sorg i hjertegrund.
 Med bittert löje Per såg fly
 Sin fagra lyckodröm,
 Och bakom randig förklädssnibb
 Flöt Kerstis tåreström.

De satte sig bland blommorna
 På daggig åker-ren,
 Bak fjerran skogar dunkelblå
 Sjönk qvällens rosensken.
 Emellan tallar steg en rök
 Ifrån ett litet hem —
 Ack, hoppet om en egen härd
 Var slocknadt ut för dem!

Det suckade så tungt i norr —
 Det var en sorgögök,
 Och djupare i förklä'ts famn
 Då Kerstis hufvud dök.
 Så månget bröst i Sverges land
 Hans dubbelsuck förstod:
 Den ena tonen sade *sorg*,
 Den andra *tålmod*.

Den starke Per han lindade
 Om hennes lif sin arm,
 Och veka ord sig bröto fram
 Ur svallet af hans harm.
 Så mild som månen öfver sjön,
 Kom trösten till hans brud:
 »Och fins för oss ej lag och rätt,
 Så fins dock Herren Gud!

»Vi ha ju helsan, hurtigt mod
 Och raska armar tu
 Och börja bara om igen,
 Det är ej värre, du.
 Vi ta oss tjenst, så får det bli,
 Tills gladt en annan vår
 Vi sätta bo och köpa kon,
 Som ej vardt köpt i år.»

Han talte många andra ord
 Af kraft och bergfast hopp,
 Och Kersti mellan tårarne
 Såg ur sitt förklä' opp
 Och frågade med ögat ljust
 Af kärlek och af tro:
 »Så råkas vi om sex år då
 På nytt vid Vernamo?»

Hemkomsten.

Det blåser en bitande nordanstorm,
Och drifvorna vexla beständigt form.
På slätten än bar och än öfveryrd
En vandrars ensliga färd är styrd.

Nyss syntes han icke om vägen viss —
Nu rätar han sig i sin blå kommiss
Och trampar åstad som på krigarstråt,
Som hvirflade trummor i vindens låt.

När skymningen faller så tung och grå,
Ej tindra på fästet de stjernor små,
Men bygden, med skimmer från stuguknut,
Då breder sin stjerniga karta ut.

Den spejande vandrars skarpa blick
Rådfrågar i fjerran hvar strålig prick —
Ej alla, han mindes, dock tända sig,
Ty härdar ha släckts i det långa krig.

Nu sänker sig natten, en kolsvart korp —
Då lyser det svagt i ett litet torp;
Men vandraren hejdar sig, plötsligt varm,
Och hjertat är skälfvande i hans barm.

Der är det — derborta vid skogens rand —
 Det ringaste hemmet i Sverges land,
 Der har han sin barnblick ur vaggan höjt,
 Der har han som yngling på åkern plöjt,

Der tog efter fader han kronans rock,
 Der fäste han henne med ljusgul lock,
 Den leende Anna med grop i kind —
 Han ser henne ännu vid kyrkogrind!

På söndagen vigdes de hop af prest,
 På måndagen kom der ett bud till häst,
 Som bragte ett brådskanie: i gevär!
 Till Polen att stöta till kungens här!

Från bruden den unga då vek hvar ros.
 Den morgon med truppen han drog sin kos,
 Hon packat hans ränsel och sväljt sin tår —
 Han mins det som hade det skett i går.

Se'n dess genom Ryssland han trumman följt,
 Der isiga skurar och blodregn sköljt,
 Han vadat i strömmen vid Holofzin,
 Som piskades skummig af kulors hvin,

Han stått vid Pultava bland bröders lik
 Och värvat sin fanas förslitna flik,
 I tretton år fånge vid Wolgas strand
 Han hörde från hemmet ej minsta grand.

Så blef han då fri. — Öfver Stockholms torg
 Ledsagades han till kung Fredriks borg.
 Der fick han en daler, en sprittny skrud,
 En nickning: »min gosse, gå nu med Gud!»

Till hemmet, till hemmet blott bar hans väg:
 »Hur är det med Anna på torpet, säg?»
 En mötande bonde på ensam led
 Han sporde, men kunde ej få besked.

Nu träder han inom sitt rå och rör,
 Med handen på låset han hör och hör.
 Han släpper det åter. Som barnet svag,
 Han står med arbetande anletsdrag.

En suck utur djupaste hjertegrund,
 I tretton år sparad för denna stund —
 Och böjd öfver murknande fönsterpost,
 Med läpparne tinar han rutans frost.

Han ser, när det flämtar från spisens vrå,
 Det målade skåpet med årtal på,
 En fållbänk af furu, helt rätt och slätt,
 Ett träsnitt på väggen — kung Carls porträtt.

Han ser i ett endaste ögonblick
 Sin torftiga stuga i gammalt skick,
 Allt återfins, ända till bössans spik —
 Men qvinnan vid vaggan — hvem är hon lik?

Är detta skön Anna? Från forna dar
 Hon har sina ögon, de fagra, qvar;
 Men eljest hur åldrad, hur tärd och arm!
 Nu bjuder hon barnet en vissnad barm.

Och mannen, som sitter och binder not,
 Är fiskarens Jan med sin lama fot.
 Då gråhårsmän rycktes till härens led,
 Han skontes som krympling och slapp gå med.

Allt mattare skenet sig göt från spis,
Än vandrarn stod kvar som en bild af is.
I tretton års trældom hans tanke gick
Med frågor till hemmet — nu svar han fick.

Snart glimmar en gnista ej mer på håll.
Han lemnar i mörker sitt gamla tjäll.
Hvart styrde han kosan? Du spörja får
Den nordan, som yrde igen hans spår.

Om morgonen tidigt, är sägen sann,
Den fattiga Anna förvånad fann
En påse med slantar vid låset fäst,
På botten en daler — en sällsynt gäst!

Slottsherren.

Välkommen käre herre min,
Ej Moskows fånge mer!
Vi väntat här år ut, år in,
På freden och på er.
Er fogde helsar eder glad
På gammal trofast art,
Och godsets folk står här i rad,
De få, som kriget spart.

Väl möta er vid första steg
Betryck och fattigdom,
Väl ligger osådd mången teg,
Och mången gård står tom,
Men hjertan klappa varmt och godt
Inunder sliten drägt
För er, det sista ädla skott
Af älskad husbondslägt.

Vi veta, att som karlakar, l,
Der striden hetast stod,
För oss och salig konung Carl
I vågat lif och blod.
Som en brunlockig ungersven
I lemnat fädrens slott;
Ert hår, då nu vi ses igen,
Sibirien gjort grått.

Hur ville vi ej glädt er syn
Med fält af gulnadt korn,
Med flaggor, bortom skogens bryn,
Från edra stolta torn!
Ack herre, tyngst af allt det är
För mig att tala om,
Hur hit till våra Roslagsskär
Den grymme härjarn kom.

Hvad skada här han bragt åstad
Från grinden ej vi se
För dessa täta gröna blad
I åldrig lind-allé;
Men bakom den är allt i grus —
En brandmur, svart af rök,
Står ensam upprätt af ert hus
Se'n ryssarnes besök.

Då fienderna seglat af,
Vid brandens gny och brak
Jag in i brasan mig begaf
Att rädda blott en sak.
Jag ryckte från rustkammarns vägg
Er stamfars fältherrsvärd
Och kom, fast svedd i hår och skägg,
Med det ifrån min färd.

Vill Gud, skall jag få se er hand
En gång det draga käck
Till hämnd för vårt beträngda land
Och moskowitzens skräck.
Men tills den kommer denna stund,
Klenoden pryda må
Er borg, som snart på gammal grund
Ur askan upp skall stå.

De gode bondemänner här
 Ha grundat ut ett sätt
 Att visa eder huru kär
 De alltid haft er ätt:
 De bedja som en gunst allen
 Att för ert nya slott
 Få fälla timmer, bryta sten,
 Mot half dagspenning blott.

Den gamle slöt. De hunnit fram
 Till öde, mörk ruin.
 Bland grus och spillror allvarsam
 Stod hemvänd carolin.
 Vid härjad härd för Sverges son
 En bild rann upp i håg
 Af landet, han drog ut ifrån,
 Och det, han återsåg.

Hans blickar hvilade dernäst
 På folkets tysta flock,
 En skara barn och gubbar mest
 I lappad helgdagsrock.
 På magra kinder hungerns spår
 Förtydas kunde ej.
 Ur slottsherrns öga brast en tår,
 Han sade: vänner, nej!

Slikt offer tar jag ej emot
 För denna stenhops skull,
 Så länge obrukt fins en fot
 Af mark för skördegull.
 Jag reser nöjd mitt enkla tak
 Af svensk och kärnfrisk fur;
 Det blir dock yppiga gemak
 Mot dem, jag sist kom ur.

Det vore skam, om i vår nöd
 Mig snärde högmots garn.
 Jag vill se kinden åter röd
 På dessa bleka barn.
 Den kraft, vi räddat, är för god
 Att gå till sådan gärd;
 Jag lärt, hvad folkets svett och blod
 Och hvad dess fyrk är värd.

Haf tack, min trogne fogde du,
 För klingan, som du frälst!
 Af egodelar var den ju
 Hvad jag bevarat helst.
 Sin bästa ära fick från den
 Det slott, som sjönk i stoft;
 Med klingan följer äran än
 Till hem med lägre loft.

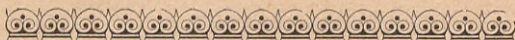
Från gyllne högsal svärdet ned
 Till furuväggen gått;
 Vårt gamla Sverge lär väl med
 Få dela lika lott.
 Men om ej mer som förr i glans
 Till fjerran land det bär,
 Vi äro närmare till hands
 Att akta våra skär.

Tillräckligt blod för all min tid
 Jag sett förspildt i mull
 Och längtar bygga upp i frid
 Hvad hemma refs omkull.
 Om stolta namn från bragders dar
 Här ordats mer än nog;
 En är vår äldste ättefar,
 Hans vapen hette plog.

Af ärlig Dannemora-ätt,
Dess jern i åkern skär
Så djupt som svärd och bajonett
I en fiendtlig här.
Dess börd att pröfva längtar jag
Mot ogräs och mot nöd,
Jag längtar se de säkra tag
För sjelfbestånd och bröd.

Hattar och mössor.

Man har stigit upp från bordet
Hos den gamle generaln,
Sedan politiken ordet
Fört vid tårtan och pokaln.
Damastdräll med pontak på
Tjenarena undanstöka,
Gubbarne ha gått att röka,
Och de unga glamma få.

Glamma? Kommer ej i fråga!
Se de vackra fröknar två,
Huru de af vrede låga,
Der de mot hvarandra stå!
Nämnas Gyllenborg och Horn
Stampar lilla röda klacken,
Och vid trotsig knyck på nacken
Flyga lätta puderkorn.

Med ett ögonpar som natten,
Fröken Märtha oförsagdt
Svär att endast under *hatten*
Svea komma kan till magt.
Afgjord vän af motsatt tro,
Liten Malin, blåögd fröken,
Kan ej tadla nog försöken
Att förstöra landets ro.

Ett par unga Martis-gossar
 Bistå hvar sin amazon,
 Ifrigare trätan blossar,
 Går allt mera på person.
 Hetsigt vin och hetsig blod
 Släta fänrikskinder färga,
 Rättnu slå de på sin värja
 I sitt carolinska mod.

Med förbittring fröken Märtha
 Till sin motpart brister ut:
 »Fy, du har ett osvenskt hjerta,
 Med vår vänskap är det slut.
 Karda ull af Ahlströms får,
 Du förtretliga, du mössa,
 Medan vi med svärd och bössa
 Följa Carols segerspår!»

Gamle krigarn under tiden
 Larmet lockat ut från båln,
 Snart hans pipa hela striden
 Sveper som i krutröksmoln.
 I den fodrade talårn
 Vördnadsbjudande att skåda,
 Frågar han de vackra båda:
 »Men hvad är det, kära barn?»

Malin all sin harm och smärta
 Gråter ut i morfars famn:
 »Det är hon der, kusin Märtha,
 Som har gett mig vedernamn.
 Må hon heta hatt för mig,
 Blott jag slipper bli förhånad,
 Derför att jag väf och spånad
 Anser båta mer än krig.»

»Tappra Märtha», morfar säger,
»Gud bevars, hvad krigisk brand!
Jag har haft min lust i läger,
Men det föll sig surt ibland.
Pris ske en och hvar, som kom
Att med balsam läka såren —
Var du glad för de der fåren,
Du så hånligt talar om.

»Söta Malin, lilla dufva,
Som här vid mitt bröst sökt värn,
Finner du din näpna hufva
Mer beqväm än hatt af jern,
Glöm dock icke, att det fans
Förr en mö, som hette Blenda;
Hon i rättan tid sin slända
Bytte ut mot sköld och lans.

»Skam få alla nya, fula
Namn, som söndra våra hem!
Väl jag unnade en kula
Den, som först kom upp med dem.
Svensk, helt rätt och slätt, må bli
Bästa, endaste benämning,
Aska varde hvarje lemning
Utaf allt, som nämns parti!»

Carolus Linnæus.

Ett hundraårsminne, den 19 Jan. 1878.

Gamla Sverge, mins du ännu förra seklets morgonväkt?
Mulen morgon, blodig morgon: hjeltekungens värja bräckt,
Härrar slagna, fästen tagna, ångestfullt ur folkets själ
Till den fagra storhetsdrömmen ett förtvifladt, vildt far-
väl!

Svea-moder, van att sända ut i kyller och bantler
Sina segerglada söner under svajande banér,
Nu hur ängsligt intill barmen tryckte hon de sista få,
Medan vinden dref från skären mordbrandsrök till värn-
lös vrå!

Fred! det ljud från bleka läppar — från förblödda hjer-
tan: fred!
Ack, men i de öppna såren som af eldrödt jern det sved:
Ur den mång-indelta skölden freden bästa fälten slet,
Nu vårt Leipzig och vårt Narva skulle bli vår magra vret.

Strider hårdare än fordom under Torstenson och Horn
Blott för att ur gråstensbacken tvinga några glesa korn!
Verldens stolta gång derute fattigfolket mer ej rör,
Seger, magt och ära borta — hvad fins se'n att lefva för?

Intet stort att skåda upp till! Rådlöst råd och dådlös
 drott —
 Carlars ätt ifrån oss tagen — vaggan tom på Stockholms
 slott!
 Ingen knubbig lejon-unge helsar festkanonens dån —
 Ingen Carl! — Jo, Carl han heter, ringe Smålandsprestens
 son.

I den djupa furuskogen hur det susar underbart!
 Skogen ensam ej förtviflat, har det forna lynnets art.
 Lärkans sång sig öfverbjuder, rosen glöder mer än förr,
 Och med bruna ögon pilten blickar ut ur stugu-dörr.

Bäddad sitter han i grönska, fjäriln fladdrar kring hans
 knän,
 Elgen skriker som en drömsyn bakom smärta tallar hän,
 Ödemarkens bleka flora i sin blyghet gerna tål
 Barna-ögonen som vitnen vid små blomster-giftermål.

Detta barn, det är Linnæus. Fast han kom af »stubbig
 rot»,
 Skall hans minne, längst af Nordens, glömskans böljor
 stå emot.
 När hvart land på sekel-dagen än af detta namn är fullt,
 Stämman våra hjertan möte vid det ringa Stenbrohult.

Der han lekte — der han älskat hvarje liten tufva grön,
 Kärleken till hemmets torfva fostrat först de stora rön,
 Dessa lagar, lika klara för ett strå i Wärends mark,
 Son för Söderns underblommor i den rike Cliffords park.

Svea, för den karga näring, som du gaf ur sinad barm,
 När har dig en ättling lönat med en tro så ren och varm?
 I naturens trenne riken då han stod som drott, Linné,
 Kronorna han sonligt lade ned för andra kronor tre.

Under tunga sorgedagar steg han fram, naturens tolk,
 Bragte stolthet, ljus och glädje till ett armt och pröfvadt
 folk.

Nu det tröttnade att stirra hopplöst på ett brustet svärd,
 Ty en blomsterlindad spira bjöd på bättre ledungsfärd.

Inga skepp med män och vapen lägga ut från skärgårds-
 berg
 För att göda sunnan-kusten med vår sista must och märg
 Blott till vetenskapens rymder står den nye Carls begär,
 Dit styr tankens djerfva segling, dit idéers segerhär.

Till oblodiga triumfer bröt han oss en strålfull led,
 Skapade med tålig forskning, der det vilda mod ref ned.
 På en grundval fast och säker han vår ära återbyggt,
 Sedan Riddarholmens krypta sig kring bragdstorheten
 lyckt.

Skilda folk och zoner fira nu hans minnes sekeldag;
 Sveas gamla modershjerta klappar med allt högre slag,
 Och en stilla hviskning smyger ur ett rördt och tacksamt
 sinn':
 Minnet tillhör hela världen, men han var min son, blott
 min.

I Svedenborgs trädgård.

☞ södra bergen svärma barnen små
Kring plank och stugor,
I kapp med hvita fjärlar, två och två,
Och sommarflugor.

Och det är oskuld, lek och fröjdesprång
Uti det fria,
Tills klockan börjar ringa aftonsång
Uti Maria.

Den lilla Anna nickar gladt god qväll
Till lekkamraten
Och går se'n lydigt hemåt, rar och snäll,
Till mor och maten.

Hon vandrar hem och undrar, bäst hon går,
Om natt som stundar
Skall återskänka drömmen från i går,
När snart hon blundar:

En dröm om vackra barn med guldgul lock,
Som frukter bära,
En vänligt leende och luftig flock
I drägter skära.

»Jag undrar just, om änglar se så ut!»
 Hon frågar stilla
 Och hinner så till hemmets låga knut,
 Den kära lilla.

Vid porten stannar hon — en plötslig lust
 Får magt med tanken:
 I hörnet syns en liten byggnad just
 Bland trädgårdspanken.

»Det är ju der som han, assessorn, bor,
 Om hvilken spordes
 Att han ser andar — ja, så säger mor —
 Tänk om jag tordes!

»En egen gubbe, full med rynkor små
 Kring ögonbrynen,
 Som ingen elak — folket säger så —
 Kan se i synen.

»I går jag mötte'n. Han såg vänlig ut
 Som ingen annan
 Och gaf mig sockerkandi ur en strut
 Och kyss på pannan.

»Jag tror jag vågar.» Nu assessorns grund
 Hon skyggt beträder
 Och rör vid lusthuslåset i en lund
 Af rönn och fläder.

Hur kunde hon i hast få sådant mod?
 På tröskelns tilja^s
 Hon står som supplikant: »ack var så god . .
 Jag skulle vilja . . .

Så gerna se en ängel!» — Det är sagdt,
 Det stora ordet.
 Den gamle herrn, som har en sådan magt,
 Ser upp från bordet.

Hur ler hans blick af sällsam klarhet full!
 Han drar på munden:
 »En ängel vill hon se, mitt söta gull?
 Skall ske på stunden!

»Kom i min trädgård!» — ut i aftonsol
 Hon förs vid handen
 Emot en gång med tak af kaprifol,
 Bland jordgubbslanden.

Uti en ram af grönt vid gångens slut
 Vill ögat stanna
 Framför ett fönster — lagom till titt-ut
 För lilla Anna.

»Till fönstret der, mitt rara hjertegryn,
 Jag henne leder.
 I glaset får hon skåda då den syn,
 Hvarom hon beder.»

Den lilla lyder, bäfvande och snar.
 Hvad kan det vara?
 Hon ser ett barnansigte. Fönstret var
 En *spegel* bara! —

Vid trädgårdsgrind en kyss af Svedenborg
 Till afsked får hon,
 Och snart på gatan, med en jordgubbskorg,
 Fundersam står hon.

Amaryllis.

¶ Juni den ljusaste natten
Försvunnit från nordiska land,
Från vikarnes rodnande vatten
Och Djurgårdens leende strand.
Re'n staden begynte att stimma,
Der gärdad af master han låg,
Med blänkande kyrktorn ur dimma,
Förankrad på glimmande våg.

Men lugnt var i grönskande backar,
Som aldrig ett gräs varit höjdt
I natt under svärmande klackar
Vid oboë, valdhorn och flöjt.
Herdinnorna nere på slätten
Hos Nilses och på Gröna Lund
För spegeln i blotta korsetten
Ur ögat än gnuggade blund.

Tyst tillrade daggen i spåret
Af gårdagens stolta kaross,
Än fladdrade rosigt i snåret
Den florsbit, som taggen ref loss.
Der viken just nedom en kulle
Bland ekarne skyntade blå,
Låg, plaskande sakta, en julle
Förtöjd mellan bugande strå.

Der hade i båten sitt möte
 De älskande lyckliga tu.
 På böljornas vaggande sköte
 Två hjertan uppblomstrade nu,
 Liksom ur förborgade rötter
 Två näckrosor öppnade sig
 I trygghet för trampande fötter
 Och larmet vid dammande stig.

All verlden förglömde de kära,
 Som funnes ej gator och torg,
 Palatser och kojor helt nära,
 En myrstack med bördor och sorg.
 Otåligt i klockslag från staden
 Gaf tiden till känna sin gång —
 De hörde blott suset i bladen
 Och fiskarnes pollrande språng.

De talte ej mera — de tego.
 Vid squalpet af gungande slup
 Lycksaliga suckar blott stego
 Som bubblor ur bottenlöst djup.
 Så bräddfullt var hjertat, att nästa
 Sekund måste bringa förlust,
 Förflygtiga kanske det bästa
 Med närmaste vågslag mot kust.

Då — plötsligt derborta från stranden
 Ett strängospel nejden förnam.
 Vid lekande knäppning med handen
 Hur lätt melodien sprang fram!
 En stämma ur ekarnes susning
 Snart herrligt i toner sjöng ut
 Naturens och kärlekens tjusning
 I blomningens snabba minut.

I vassen, den bugande, hörde
De tvänne med klappande bröst
Den visa, sefirerna förde
Ditner med Carl Mikaëls röst.
Lyss: »Upp Amaryllis!» Förtrogen
Med namnet strax Djurgården var,
Och eko fick fatt det i skogen
Och höll se'n för alltid det qvar.

Derute på glimmande spegel
Än drömma de älskande tu,
Se'n skalden odödlighetspregel
Förlänt åt det flygtiga nu.
Förr'n böljan mot stranden vardt bruten,
Han band den i toner och ord
Och fäste för sekler minuten,
En vårdrom om lycka i Nord.

En afton hos fru Lenngren.

Vid Svenska Akademiens hundraårsfest.

I.

En qväll i gamla Stockholm — regnets sus
Och höstens mörker väcka tunga tankar.
I gatuslasket sprids ett dimmigt ljus
Af sjuttonhundranitti-talets dankar.
I blåsten skylten gnisslar på sin stång
Och vandrarn söker tak med hastad gång.

Karosser rulla af till assemblén.
Nu är det tid att stänga — krämarn menar,
Men ser i fönstren midt emot ett sken
Igenom några almars nakna grenar,
Som in i saln sin sommarskugga bredt
Beridarebangatan tjuogoett.

»Hos Lenngrens är det främmande i qväll!»
Förnumstigt yttrar han till sista kunden,
Och hon, en ärbar sextiårs mamsell,
Blir qvar på tröskeln, trots den sena stunden.
»Är det assessorn, han med frun kanske?» —
»Jaha, hon köper socker här och thé.» —

»Det sägs hon skrifver?» — »Ja, nog är hon qvick
 Och bara äkta prima-vara tar hon
 Och allt skall vara noga på en prick,
 Och som ett dockskåp fint i köket har hon.
 Hvad allting kostar, hon på öret vet,
 Men aldrig knusslar hon en smul för det.»

Det der ha grannarne på reda hand; —
 Men herrn i vagnen andra tankar hyser.
 I sobelpels, med stjerna och med band,
 Han ser i förbifarten, hvar det lyser —
 Och strax det rycker till af obehag
 Uti hans gula Reuterholmska drag.

Deruppe fins en liten verld för sig,
 En fristad för satirens, skämtets vänner. —
 »Ifall man skrattar, skrattar man åt mig!» —
 Så »ljusets fiende» instinktligt känner.
 Den krets, som slog ett slag »för sundt förnuft»,
 Än hos fru Lenngren andas hemmets luft.

I magtlös harm, att ej han storma kan
 Den höjd, der snillet firar sina lekar,
 Han rullar bort och stänker ner en man,
 Som mellan högarna och pussen tvekar.
 Ond och bestört, damaskerna beser
 Den öfverstänkte — men hvad nu? Han ler!

»Just vid fru Lenngrens port — det var besatt!»
 Vår man af obetvingligt löje lifvas
 Vid plötsligt minne af *Cornelius Tratt*,
 Som också brukat i damasker trifvas.
 En ringa sak, ett flygtigt ingenting
 Får tanken fångad i en magisk ring.

Ett namn, ett ord! Figur uppå figur
 I blinken syns: — der kommer hela släkten
 I pudrad piskperuk, i uppsatt tur,
 I stor panier, i nationela dräkten, —
 En brokig vauxhall, full af djurf komik,
 Af saftig färg och lefvande plastik.

Han känner dem, han sett dem allihop: —
 Helt styf i sin robrong den goda tanten,
 En skälmsk kusin med musch vid kindens grop,
 Och gamle onkeln sedan — rädd om slanten! —
 En qvinna, sjelf från verdens äflan skild,
 I några penndrag ger sin samtids bild.

Ack, tiden är af en så trumpen ton,
 Har nyktrat till från Gustafs glädjefester.
 Sjelf svärmeriets stora illusion
 Ut i en pöl af blod gick ned i vester . . .
 Upplysning, frihet — hit de fört alltså!
 Man suckar trött och tar sitt ok uppå.

Om i den lund, som sången öfvergaf,
 Ett eko väcks, — det är, när hjertan brista:
 Guitarrn är stum på Bellmans fattiggraf,
 Den sprungna bågen läggs på Kellgrens kista.
 Då är det *hon*, som fångslar land och stad
 Med några visor i ett tidningsblad.

Hon, hvilken få ha sett, än färre känt,
 Hur med en rad hon klarar trumpna miner!
 Idyllen, — värre är det ej bevändt, —
 Har evigt plats, jemväl ibland ruiner,
 Och, kära landsmän, — sen er blott omkring:
 Hur mycket löjligt fins på jordens ring!

Hur hvarje ord i minnet fastna vill!
Den är som kardborrn, denna qvicka meter,
För dem som sälja socker, thé med mera,
Förrän man frågat, hvad författarn heter.
När Ryktet sist gör officielt besök,
»Är inte hemma», svaras från ett kök.

Hvad ställning har hon? — En assessor-frus,
För dem som sälja socker, thé med mera, —
För några är hon damen, i hvars hus
Gustavianer komma och frondera, —
För den, som älskar Sverges ädla sång,
En diktens stjerna utan nedergång.

Här står nu denne man, i regn och höst,
Med blicken fäst på våningen deroppe.
Der dväljs den dolda, som till fröjd och tröst
I tidens malört mängt en nektardroppe.
De lycklige, som äro der i qväll
I snillet och den goda smakens tjäll!

Han dröjer ännu, fast det blåser kallt,
Och ser, hur ljusen tindra klart i taket.
Är lyckan god, han varsnar en gestalt,
En rörlig skuggbild innerst i gemaket;
Men minsta skynt ej föll på spejarns lott —
Hon unnar verlden sina sänger blott.

II.

På gatan faller regnet mörkt och stridt;
 Men inomhus man glömmar sjelfva tiden
 Bland förmaksmöbler, målade i hvitt,
 Med tyg af grönt och lilas-färgadt siden.
 Ett par små Hilleströmska taflor der, —
 Här en albaster-byst utaf Voltaire.

Ett prydligt brickbord. Bredvid sockerskåln
 Ett thékök sorlar trefligt, silfret lyser.
 Utur ett litet aromatiskt moln
 Vårdinnans öga öfver kretsen myser,
 Och Chinas dryck i koppar från Rörstrand
 Får högre smak som skänk af hennes hand.

Värdinnan — är hon ung och vacker då?
 I denna krets, den bästa Sverge äger,
 Ej någon tänkt att gifva svar derpå —
 Så står hon hel för dem, i hvad hon säger.
 En medelålders fru, om ni så vill,
 Ej hög till växten, fyllig ock dertill.

Inunder grekisk bindel hårets flod
 Kring hennes hjessa bucklar sig i vågor,
 Som litet puder, efter dagens mode,
 Strött askfärg öfver — aska släcker lågor.
 Här halv det icke — elden bryter fram
 I ögon spelande af epigram.

Det fina, hvita hullet kläder godt
 Den arm, som rör sig der i thébordsstöket,
 Den hand, som bläckspår aldrig nalkas fått,
 Så litet som en musch af sot från köket.
 Fast hennes sånger öfver landet gå,
 Carl Peter Lenngren lider ej derpå.

Han anses kärf: — ett ord är lätt till hands
 Vid verdens dom, men här i husligheten
 Den blick, som hvilar trygg och nöjd i hans,
 Ej vittnar alls om »huldhet i förtreten».
 I afton är den hedersmannen glad:
 Hon åter har en godbit för hans blad.

I gästfritt hem de adertons förbund
 Är denna gången företrädt af fyra, —
 En krets, som blifvit husvill i den stund,
 Då gallsjuk Reuterholm uti sin yra
 På sångmör hämnats för ett modigt ord. —
 Nu hålles sammankomst vid detta bord.

I laget Gyllenborg är älderman,
 En äldre skolas vördnadsvärda minne.
 Hans sång om »själens styrka» blekna kan,
 Men aldrig förebilden i hans sinne.
 Hans lugna höghet har ock sitt behag
 Som solen på en molnfri vinterdag.

Hans granne, Leopold, re'n hunnit med
 En artighet till hvar och en i rummet.
 Det hör nu en gång till, — det är hans sed
 Att först så der af bågarn blåsa skummet,
 Förrän han ger ur konstfull gyllne skål
 Sitt snilles rätta vin i rågadt mål.

Så Rosenstein — det bästa hjertelag,
 Det klaraste förstånd, som ödet tvungit
 In i en tung gestalt med grofva drag;
 Och Silfverstolpe, nyttans skald, som sjungit
 »Medborgarns» lof och med sin frisinthet
 Nyss väckt på höjderna så stor förtret.

I glädtigt samqväm ilar stunden bort,
 Man ömsom skämtar, ömsom allvar språkar.
 Med något infall, träffande och kort,
 Värddinnan ofta sakens kärna råkar, —
 Men blott i förbigående, helt blygt och lätt,
 Och liksom vädjande till högre rätt.

Re'n uppbrottstimmen nalkas. Nio slag
 Förtonande ifrån pendylen dallrat. —
 »En bön till vår värddinna vågar jag» —
 Tar Gyllenborg till orda — »Lenngren sqvallrat.
 Förurna oss ert nya stycke nu!
Den glada festen — så är titeln ju?»

Skaldinnan får ej neka. Hennes man
 I loflig stolthet redan sagt för mycket.
 Med purprad kind, med röst, som långsamt vann
 Sin stadga åter, nu hon läser stycket:
 Hvad täck skalkaktighet, hvad ömt behag
 Och dock hvad breda, säkra penseldrag!

En landtlig fest, der oskuld, barnaskön,
 Med jordisk glädje står så väl tillsamman
 Som fatens rosor, lille Görans bön
 Med nyckelharpans surr och folkets gamman.
 Hur stormar grusande kring världen gå
 Än ryms i Sverige mången lycklig vrå!

Hon slöt att läsa. Kretsen lyssnar än
 Tyst inom sig till ljud från flydda vårar,
 Då Gyllenborg sig reser upp igen, —
 Hans blick är blank af återhållna tårar.
 »Tack!» — säger han, den hvita hjessan böjd —
 »Jag vet att Kellgren skulle lett af fröjd!

»I namn af Gustafs sprängda skaldförbund
 Vår tack för än en afton, ljufligt gången
 Bland alla gratier på fridlyst grund!
 Tack och farväl — än lefver svenska sången!»
 Vårdinnans hand man har till afsked kysst,
 Och snart är hela huset mörkt och tyst.

* * *

Ur första våningen det ljus försvann,
 Dit sene vandrarn blickade så gerna.
 Den afton kom, då aldrig mer det brann,
 Och blott från minnets hvalf en stilla stjerna
 Såg ner på all den dårskap, all den flärd,
 Som endast byta namn i samma verld.

Men denna stjerna från en svunnen tid
 Nu hit till oss sin fina ljusflod skickar;
 Bland mörka moln, bland brytningar och strid,
 Vi möta hennes goda, svenska blickar.
 Den egna härdens ro och löjets rätt
 Hon häfda vill för dagens mulna ätt.

Den ädla taffelrund, som hon höll kär,
 Förgäter henne ej vid sekelfesten.
 Till minnens högtidståg jag frambesvär
 I dag den älskade, den skygga gästen;
 Men ack, hur svag den skuggbild, som jag fått!
 Hon skänkte verlden sina sänger blott.

Den gamla fröken.

En liten ensam gosse, tyst och blyg,
Som ej fått tumla i den gröna hagen,
Jag satt bland böcker i en fönstersmyg,
När jag från skolan hade lof för dagen.
Den unga fantasiens alkemi
Förvandlade den verld, jag lefde i.

Midt öfver gatan låg ett åldrigt hus,
Som hufvudroll i mina drömmar hade,
För gashistorier jag utan krus
Den hemska skådeplatsen dit förlade.
Ett anlete med bleka, vissna drag
Der stundom mötte mig. Då ryste jag.

Bland bilder från fru Lenngren och Fryxell
Steg som en elak fée »den gamla fröken.»
På hennes rullgardin jag såg hvar qväll,
Hur skuggor skymtade som mörka spöken.
Der speltes på klaver emellanåt
Så sällsamt sorgligt, att jag föll i gråt.

Tog mig vid handen så en vacker dag,
I ordning att gå ut, min vårdarinna:
»Den gamla fröken fattat stort behag
Att dig i fönstret jemt vid lexan finna.
Hon bjudit oss att helsa på hos sig
Och lofvat mycket vackert visa dig.»

Jag bad få slippa, men det halv ej alls,
 Och genast vi begåfvo oss på vägen.
 Jag qväfde snyftningen uti min hals
 Och trädde in, förfärad och förlägen.
 På mattan höll jag blicken envist sänkt;
 Då ljud en röst — den var ej som jag tänkt.

Den klingade så varmt, så mildt och godt,
 Och i ett nu min fruktan var försvunnen.
 Två ögon logo sjäfullt himmelsblått
 I öppen strid med skrynklorna kring munnen,
 Och sjelfva skrynklorna, hvad voro de?
 En mask förrådande en vänlig fée.

Det låg ett fångslände jag vet ej hvad
 I denna hållning, rak trots årens börda,
 I denna hy, lik hvita rosenblad
 Af första frostens andedrägt berörda.
 Från flydda vårar minnets doft fans kvar
 Omkring gengångerskan från Gustafs dar.

Den boning, som jag fyllt med nattlig skräck,
 Jag kunde icke nog bese, beundra:
 Möblering utan stoftkorn eller fläck,
 I stort och smått en bild af sjuttonhundra,
 Med bronsbeslag allt vördigt och bastant,
 Från gamla kopparstiek mig välbekant.

Klaveret, som jag hört så mången gång,
 Stod der i vrån, i hvitt med nött förgyllning,
 Notställarn bar en nu förgäten sång,
 I gulnadt bläck en sirligt skrifven hyllning.
 Det var »vid vassen af den krökta ström» -
 En ton, som följt mig ända i min dröm.

På hyllan, lysande i franska band
 Och högröd snitt, liksom i högtidskläder,
 Gustavianska skalder trängdes bland
 Dalinska tidens folk i simpelt läder.
 I vitterhet den gamla höll sig nöjd
 Till dem, som gjorde hennes ungdoms fröjd.

På väggen taflor! — Farfar i peruk
 Med harnesk öfver gula kyllerrocken,
 Ett rytterianfall — en mörknad duk
 Med Lembkes svarta häst i främsta flocken,
 Pastellporträtt i bleknad herrlighet —
 Jag tröttnade ej fråga: »hvem är det?»

I målad miniatyr, i drifvet vax,
 Jag redan visste mången likhet läsa:
 På vinlöfskransen röjdes Bellman strax,
 Och stackars Lidner på sin stora näsa.
 Af häpen vördnad stod min mun på glänt,
 Då fröken sade: »Jag dem sett och känt.»

»Fru Lenngren då och Kellgren?» — »Också dem».
 Nyfikenheten intet kunde mätta.
 Re'n stunden inne var för att gå hem,
 Och än alltjemt det hette: »ack, berätta!»
 Knappt lemnad var den tröskel, som jag skytt,
 Förr'n hågen brann att komma dit på nytt.

Besöket gjordes om en annan qväll;
 Allt var sig likt, blott ännu mera roligt.
 På böcker och på taflor såg jag säll
 Och till den goda féen mig smög förtroligt.
 Till namn från fordom jemt jag återkom,
 Och alltid hette det: »ack, tala om!»

Hon gjorde så — dock icke mitt begär,
 Fasthellre minnets magt hon lyda tycktes,
 Och stundom bortom barnets trånga sfer
 Berättelserna ofrivilligt rycktes,
 Som på det stilla vattnet, vid ett kast,
 Allt större ringar vidga sig i hast.

Men om jag också icke allt förstod,
 Så tacksam lyssnare man funnit sällan,
 Så helt jag lefde i en period,
 Som låg med ljus och dunkelhet emellan
 Den nittonde Augustis morgonsol
 Och nattens blixtrur Ankarströms pistol.

Hon skildrade, hur glädjen sjelf steg ned
 På flygtigt gästbesök till frusna zoner,
 I »Postens» spalter Kellgrens löje stred,
 I fria luften lekte Bellmans toner.
 Af grace och qvickhet, lefnadslust och mod
 Allt sjöd och spelte som en vårlig flod.

Och konungen — hvem återge förmår
 Hans ögas strålblick och hans sneda panna,
 Teaterlagarne i pudradt hår
 I sällsam blandning med de äkta, sanna!
 Hans ålder, ack, med flärd och split och strid,
 Var dock vår sista svenska storhetstid!

»Jag mins», så sade hon, »den morgonstund,
 Då Gustaf steg ombord på skärgårdsflottan.
 Från Holmen dundrade af hjertans grund
 Vid hurrande och jubel öfvermåttan,
 Och tårfullt viftande tog aldrig slut
 För hvar galèr, som vimplad lade ut.

»Jag ser mång ungersven vid skottens ljud
 Med hurtigt grepp i tåg och tackel klänga,
 Som afskedshelsning till en mor, en brud,
 En plumagerad hatt bland krutrök svänga.
 Jag ser för mig så mången, mången, som
 Från Wiborgsviken aldrig vände om.

»På stranden stod jag, klädd ännu till bal.
 Jag dansat på redutten hela natten,
 Der flödat glödgadt vin och vankats tal
 För hjeltarne på väg till finska vatten.
 Min blick i tårar hän mot skeppen gick —»
 Hon teg med ens. Ej mer jag veta fick.

Jag märkte stunden ej för frågor gjord,
 Men mina ögon min väninnas följde
 Bort till en medaljong på hennes bord,
 Der hennes sticksöm den till hälften höljde.
 Jag mindes, att jag undrat hvem det var,
 Fast då mot vanan icke jag fått svar.

Till böckerna jag tyst mig undan drog
 För att ej störa hennes sorgsna stämning,
 Men hur i dem jag bläddrade, betog
 Till sist mig sjelf en liknande beklämning.
 Om lexor stammade jag fram ett skäl,
 Steg upp och tackade och bjöd farväl.

Visst hade jag min gång dit om igen,
 Och visst var fröken som hon brukat vara
 Mot den, hon kallade »sin lilla vän»,
 Beredd att ständigt på hans frågor svara,
 Men likafullt jag var och blef försynt
 Att be om slut på hvad hon påbegynt.

Och tiden gick — från ferier återvänd,
 Se'n några veckors frihet jag fått smaka,
 Jag var som vanligt hemma i min gränd,
 Hos min syntax och themabok tillbaka,
 Då oförmodadt sorgebudet ljöd:
 »Du vet, att fröken midt emot är död.»

Ner på Cornelius föll en droppe klar,
 Hur än jag kämpade att gråten svälja.
 Det sades, att om Onsdag åtta dar
 Man ämnade att på auktion försälja
 Den gamlas taflor, bo och husgeråd.
 För mina öron lät det som ett dåd.

På förevisningsdagen dit jag smög.
 Hur var det fina, hvita golfvet smutsadt!
 Hvar möbel rubbad var, och i en hög
 De kära taflor man mot väggen skjutsat.
 För simpelt skämt de voro föremål —
 Och i sitt harnesk farfar fått ett hål.

Det bo, som hållits hop af aktsam vård,
 Hur skulle nu det skingras i fragmenter!
 En klädståndsfru slog till ett falskt ackord
 Uppå klaverets dammiga tangenter.
 Det var liksom jag magtlös långt ifrån
 Mot älskadt stoft bevittnat helgerån.

Till böckerna jag sade afsked rörd
 Och aldra sist nu till ett bord mig vände,
 Der på en bricka jag såg sammanförd
 En mängd af småting, som jag alla kände.
 Jag önskade betrakta än en gång
 Det der porträttet i sin medaljong.

Der låg dess röda saffiansfodral.
Men tomt — porträttet var ej mer att finna,
Och ängsligt frågande min blick sig stal
Hän till en gammal sorgklädd tjenarinna.
Uti en hviskning gaf hon mig besked:
»Ja, medaljongen — den tog fröken med.»

Den trettonde Mars.

Han stirrade ned från sitt slottsgemak
Utöfver Lejonbacken,
Han stod der så stel, så spänd och rak
I den trånga blåa fracken.

Hur kall han syntes, en feber brann
Bak serafimerstjernan,
Och tankarne hvirflade af och an
I den arma pinade hjernan.

Hur kunde det gå så förtvifladt slätt,
Så jemmerligt som det gjorde?
Han var ju en kämpe för sanning och rätt,
Dertill en Herrans smorde!

Hans namn Sannfärdig och Trofast är.
Han ensam ej sig försvurit
Åt den korsikanske Lucifer
Och vilddjurets tecken burit.

Att vägra förlikning med Antikrist,
Det var att himlen förtjena;
Men därför hade han Finland mist
Och stod förrädd och allena.

Hans rikes bälverk åt ryssen skänkt,
 Och så den långa reträtten,
 Oduglighet, svaghet der minst han tänkt —
 Och sist nu från Vermland stafetten!

Var Cronstedt fal och var Klingspor feg,
 Rebellen — det var dock rågan!
 I går man lydde ännu och teg —
 I dag är det upprorslågan.

Hur var det möjligt? Hvad helst han gjort
 Haft bifall af grånade råder.
 Allt var förträffligt och vist och stort,
 Så snart han talat i nåder . . .

Liksom från tingens sanna gestalt
 Den skymmande slöjan flugit,
 I blixtbelysning han såg nu allt:
 De hade blott ljugit — ljugit.

O dessa hofmän med fruset smil,
 Prelater med ja och amen
 Och dessa festtal i öfelig stil
 Om Gustaf och Vasastammen!

Lögn — idel lögner så långt han mins:
 Ministrarnes reverenser,
 Då han från skötet som tre års prins
 Gaf sina audienser.

Handkyssningar bara och böjda knän,
 Men sanning ej för ett öre!
 Så vardt han en hög, absolut suverän —
 Hans folk, det stod utanföre.

Hans folk, han har ej sett till det stort,
 Men när han färdat ut order,
 Det blödt och betalat, som det har bort,
 I kampen mot Rysslands horder.

Nyss stälde det upp sin ynglingahär,
 Ett landtvärn med fädrens sinne.
 Sitt yttersta stöd har han ändå der
 Mot fiender ute och inne . . .

Då ljödo trumslag vid början af bron
 Och inför konungens blickar
 Allt närmare kom en ung bataljon.
 På dem kan jag tro! han nickar.

Men hvad är detta? Än hit, än dit
 Gevären svaja eländigt
 Och mellan leden i kompani't
 Hvad gapande luckor beständigt!

Han är förstenad. Är *det* hans sköld,
 Den svenska ungdomens blomma?
 I usla paltor de hacka af köld
 Med kinder gulbleka, tomma.

Vid sista svängningen segna två
 Af svaghet omkull på marken.
 I silfverringklockan griper då
 Med feberifver monarken.

Och mot sin darrande adjutant
 Han träder med handen knuten.
 Hvad fattas folket? Tala sant!
 Sant, hör ni, sant på minuten!

Till svar en stammande, skrufvad fras
Om vinterkylan som suger,
Om patriotiska afskedsglas . . .
Ut! — ropar kungen — ni ljuger!

Och åter ensam emot sitt bord
Han sjönk, den beklagansvärde.
Uti sitt mörker ett sanningens ord,
En stråle af ljus han begärde.

För sent, för sent! Från hans kabinett
Blott skilda utaf' den tunna
Skulpterade dörren, re'n sammanträdt
De männer som svara kunna.

En sky på härdade drag låg tung
Af sorg och allvar i blandning.
De hyste ej hat till en stackars kung,
Men kommo att tala — sanning.

Skogsvandringen.

Sång på den 13 November 1882.

I.

Genom Rämens djupa skogar skrida
Fyra män vid hvar sin foras sida.
Himlabågen strimmar norrskensljus
Ofvan höga furors dofva brus.

Karlavagnen fram ur skyar bryter,
Forsen lik en fjjettrad kämpe ryter,
Kastar sig, i stålblå brynja klädd,
Sömlös af och an på klippig bädd.

Öfver höjder, genom mörka dalar
Går det tysta tåget — ingen talar;
Blott då lasset stöter mot en sten,
Klingar Vermlands-malmen stark och ren.

Än det gamla svenska tungomålet
Ljuder klart hos jernet och hos stålet.
Hade lynnets stål i forna dar
Lemnat lika starkt ett eko kvar!

Dessa fyra män i vadmalsdräkten
Höra de ej till den stora släkten
Med sin karga jord i evigt krig,
Hur än landets lott gestaltar sig?

Nej, af bonden blott de lånat rocken,
Dessa ynglingar ur herreflocken.
Deras lefnadsöden fört dem re'n
Till katedern, skrifstoln och armén.

Vekligheten, flärden, öfvermodet
Dock ej skämt det ärfda odalblodet.
Bak magisterkrage och galon
Klingar Vermlands-malmens gamla ton.

Fädrens enkla lif dem pröfva lyster,
Furuskogen vinkar mörk och dyster,
Eget jern den friska skaran kör.
Karlavagnen åker ofvanför.

II.

Hvad tänker han, ljuslockig körsven, på
Der stum han vandrar vid fålens tön,
Då skogen suckar liksom i dröm,
Och stjernorna gå och gå?
Han tänker vid suset i nordens fur
På grekiska rytmer, eller hur?

Men hvarför det molnet på pannans rund?
 Hans lif är ju sällt som en lagerfest,
 Och nyss steg kärleken ned som gäst
 Hos sångens gunstling i Lund.
 Han har ju sin brud och sin Homer —
 Hvad vill han af ödet begära mer?

Väl har han som andra kunnat nås
 Af dagens ämnen för blygd och sorg,
 Sett flaggan sjunka på Sveaborg,
 Och landets ungdom förgås;
 Men Sverge från fallets brant vardt ryckt,
 Och svagheten åter kan slumra tryggt.

Nog höjas stämmor till dagens lof,
 Men skogen härmar ej smickrets röst,
 Det klagar som djupt ur ett sargadt bröst,
 Och forsen ryter så dof.
 Den svenska jorden blott sörja kan —
 Den unge vid foran förstår det, han.

Och därför pressar en suck hans barm:
 Han älskar ej heller den nya tid,
 Som söfver sinnet i veklig frid,
 Han glöder af sorg och harm.
 Hvad hjälper att Sverge nu kallas fritt?
 Ån binda bojor, som flården smidt.

Hvar är det folket, som öfvervann
 Ett afvoigt öde med hjeltehåg,
 Som drog sin bergning ur fjell och våg,
 En hvar blott sin egen man?
 O, hvar är lynnet från forna dar?
 Det sörjande ekot frågar: hvar?

Är detta Svearne, denna slägt
 Så småsint, afundsam, glitterströdd,
 Till nesligt ok på den torfva född,
 Som fostrade Engelbrekt?
 Så spørjer den unge i nattens vind,
 Och blygsels rodnad bränner hans kind.

Då spränger vreden hvart hemligt tvång,
 Som dämpat tanke och hejdat ord.
 I natten lyssnar hans fosterjord:
 Ja, detta är Sveas sång!
 Det är hvad landet har innerst känt,
 Hvar tår af harm, som dess hjerta bränt!

Bland skockade skyar af sjelfviskt qvalm
 Hans sång lik rensande tordön skär;
 Här är det Brage, som Mjolner bär
 Och ljungar i språkets malm.
 Det klingar af stål från förborgad härd,
 Och stålklang svarar vid forans färd.

Han dömer ej tidens fel med veld,
 Den skald, som manar sitt folk till bot;
 Lik källan, som sjuder vid Heklas fot,
 Hans sång har tårar af eld.
 Än bitterhetens, än smärtans tolk,
 Han ber, bestormar: vak upp, o folk!

Vak upp, o folk, på förderfvets rand
 Och värm till lif i ditt ärfda blod
 De friska fädernas kraft och mod
 Och väx i ett minskadt land!
 Ej skildt i flockar, men fast förent,
 Vak upp, o folk, förr'n det är för sent!

Se, våldet lurar kring dig allt fort
 Och måttar i friden sitt säkra slag.
 Det kommer, det kommer till dig en dag
 Och skakar på fjellstängd port.
 De stores grifter, ditt eget hem,
 De ofödda släkten — det gäller dem!

Men siaren sjunger: jag ser en syn —
 Vårt öde är icke besegladt än,
 Han uppgå skall öfver frie män,
 Den dag, som dröjer bak skyn.
 Den ädla Svea har gjort sitt val,
 Hon vill ej plånas ur folkens tal.

Och sången stiger med ökad magt
 I täflan med furors och böljors brus,
 Och rymden gnistrar i norrskensprakt,
 Och ätthögen står ljus.
 Med doket åtskildt tar natten del
 I nordens vaknande strängaspel.

Om seger ljuder hans höga sång,
 Han sjunger till grafven allt lågsint kif,
 Han sjunger så som i seklers lif
 Det sjungits en enda gång.
 Han sjunger en framtid af ljus och hopp,
 Han sjunger den dag, då hans folk står opp.

Men stjernorna smälta i gryningssken,
 Och öfvergjutna af rosenfärg
 Ur sjunkande skuggor stå fjerran berg,
 Och fogel qvittrar på gren,
 Och skogen vid solens morgonkyss
 Nu knotar: jag drömde så herrligt nyss.

Och fram går forornas trötta rad,
 Och skogen är lemnad för längese'n,
 Och hjulen rassla mot gatusten
 Omsider i Filipstad,
 Och rop och gnäggningar sorla gladt
 Kring honom, som *Svea* diktat i natt.

Vi följa formannen långt ifrån
 Till faktoriet — der är hans hamn,
 Der lemnar han sedeln med sitt namn:
 Esaias Esaiasson.
 Men häfden ett annat namn skref ner
 I natt på taflor af guld — *Tegnér*.

III.

I dag århundradet fyllt sitt lopp,
 Se'n detta älskade namn steg opp,
 En stjerna strålande hopp och fröjd
 Till *Svea*, som sörjande satt och böjd.

Der gick vid siarens lystringsord
 En darrning genom hans fosterjord,
 Och *Svea*, midt i sitt djupa fall,
 Med stolthet kände: jag lefva skall!

Det folk, som fostrat odödlig sång,
 En ljusare framtid skall se en gång.
 Bevarar det elden i hänförd barm,
 Då härdas stålet i mattad arm.

Och folket hörde hvad skalden qvad
 Och drog så jublande gladt åstad
 Och grep med vaknande götisk kraft
 I fastare tag kring sin spades skaft.

Nu bröts från öster- till vestervåg
 En väg för vimplade snäckors tåg,
 Och full vardt lada och träsk vardt läns,
 Ett Finland vanns inom Sverges gräns.

Från hög till låg, genom stad och land,
 Knöt skaldens dikt ett föreningsband,
 Och inom hemmets och skolans dörr
 Ljöd språket älskadt som aldrig förr.

Och Sverges hoppfulla unga blod
 Steg varmt till kinden vid Frithiofs mod,
 Och Ingeborgs längtan åt ungmöns dröm
 Gaf ord och toner vid väf och söm.

Så vuxo vi upp vid Tegnériska ljud;
 Af honom fick tanken sin högtidsskrud
 Med genomskinliga, ädla veck
 Och snitt från klassiska himmelsstreck.

Han gick — och ingen har fyllt hans rum.
 Bland Lundagårds kronor hans bild står stum.
 På tysta strängar ser solen ner
 Och lockar ej fram någon solsång mer.

Men dikten från seklets ynglingsår
 Är ung i dag som den var i går,
 En skatt, som mullen ej når med rost,
 En eld, som tinar upp glömskans frost.

Från stundens äflan går minnesgod
 Vår tanke till foten af skaldens stod;
 Der dröj, o son af vårt tidehvarf,
 Och svara huru du skött hans arf!

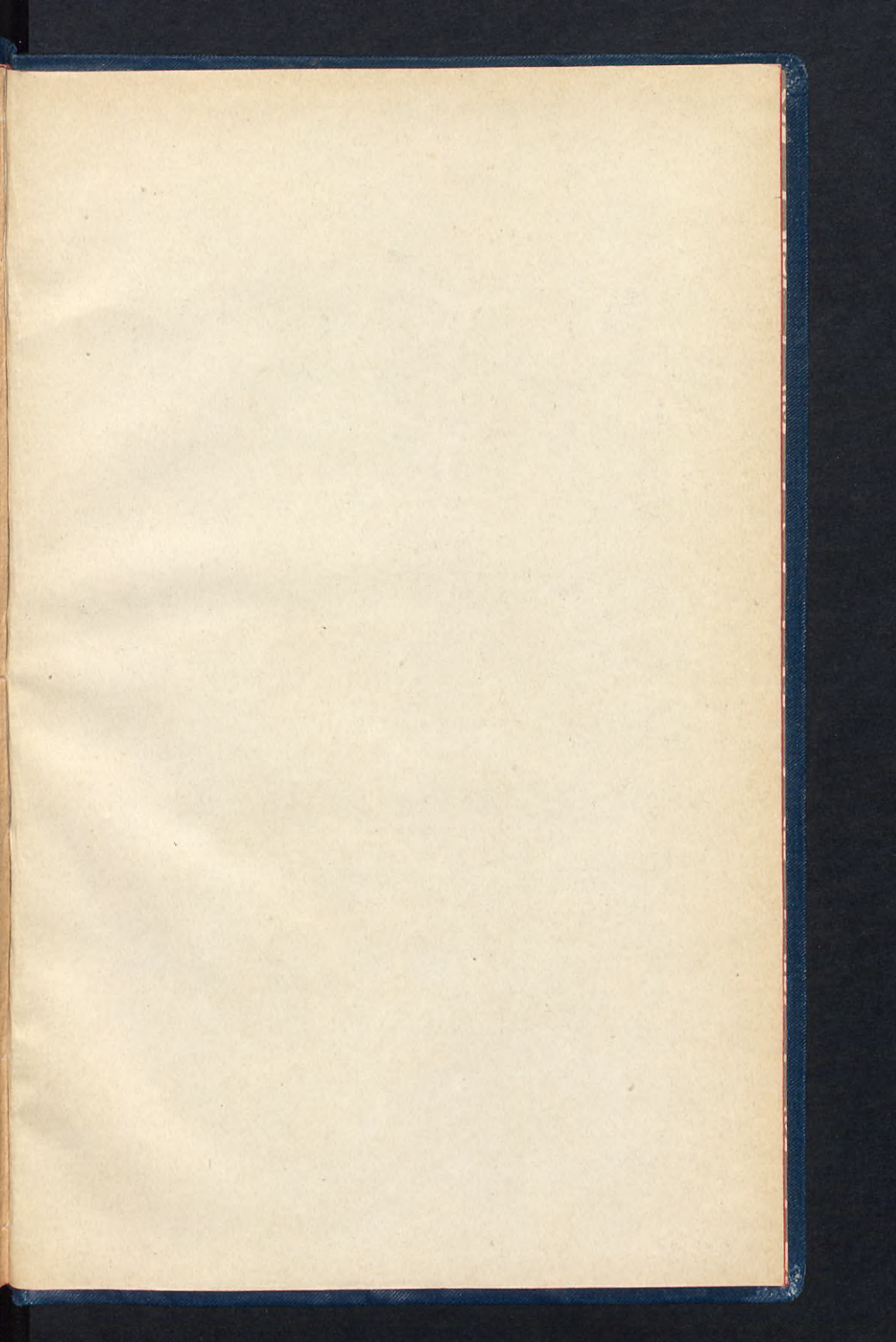
Är Svea sådant som siarns syn
 Det såg bak remnade framtidsskyn?
 Den helga låga, hans sånger väckt,
 Säg, glöder hon än hos en yngre slägt?

När under gnistrande Karlavagn
 Du trampar fjäten för eget gagn,
 Säg, om i suset kring nattlig stig
 Ej förebräelser blanda sig?

I dina lador har fliten gömt
 En rikdom, som fäderna aldrig drömt.
 Säg, är du färdig att offra allt,
 Om frihet, fosterland så befallt?

Så spörjer från stjernorna skaldens röst.
 Se tankfullt ned i ditt eget bröst
 Och svara med handling en gång, o folk,
 Ditt svenska samvetes ädle tolk!

I dag du firar den stores fest;
 Hur vill du vörda hans minne bäst?
 O, gif det svar, hvarom sången ber,
 Så är du värd att ha egt *Tegnér!*

6000207839

Göteborgs universitetsbibliotek

